Դ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 928 — ՈՒՐԲԱԹ 6 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1887 — (Ն. Տ.) 18 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1887 — 23 ՃԷՄԱԶԻԻԼ ԷՎՎԷԼ 1304

20 ՓԱՐԱ (Ճ'ՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ)

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԹՂԹ-ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԻՏԻ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ (Ճ'ՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ)

ԲՈԼՈՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան	դրամով սակագին	160
» »	Վեցամսեայ	» »	80
» »	Երեքամսեայ	» »	40
Գաւառաց համար	Թղթատարով տարեկան	» »	240
Գաւառաց համար	Թղթատարով վեցամսեայ	» »	120
Օտար երկիրներ	տարեկան	Ֆրանկ	56
» »	վեցամսեայ	»	28

Գաւառաց գրկուած յդագրաց համար. ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է։ Խմբագրութեան գրկուած նամակ կամ գրութիւն չի տրուիր։

Les annonces sont reçues à l'Eastern Agency place Karakeny Dèirmen Han Constantinople.

Կ. ՊՈԼԻՍ, 6 ՓԵՏՐՈՒԱՐ, 1887

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ Պ. ԳԱԼԱՆԹԱՐԵԱՆՑԻ

Մանկավարժ Պ. Դալանթարեանց յանձն առած է կիւրակի օրերը ծրիապէս դասախօսութիւններ ընել Ղալաթիոյ վարժարանին մէջ, մանկավարժութեան կարեւոր արուեստին և յարակից գիտութեանց վրայ։ Կրթական իշխանութիւնը վկայելով Պ. Դալանթարեանցի ձեռնհասութեան և շնորհակալ լինելով անոր անձնուէր ծառայութենէն, հրաւէր կը կարդայ մայրաքաղաքիս հայ վարժապետներուն, ուսուցիչներուն և այս ազնիւ ասպարէզի ամէն հետաքրքիրներուն, որպէս զի յօժարին ներկայ դառնալ սոյն հրապարակախօսութեանց։

Իւր առած պաշտօնական վկայագրերէն ո՛չ նուազ Պ. Դալանթարեանցի ժամանակէ մ'ի վեր Աւէտ-էլի մէջ հրատարակած հմտալից յօդուածք ապացոյց մ'են թէ լմնամով ուսումնասիրած է զիւր արուեստ, և հաւատիք մ'են թէ իւր հրապարակախօսութիւնք ամէն տեսութեամբ օգտակար և շահեկան պիտի լինին։

Պ. Դալանթարեանց անցեալ կիւրակի նախապատրաստութիւն մ'ըրաւ, և առաջիկայ կիւրակէն սկսեալ պիտի արտասանէ իւր հրապարակախօսութիւնքը։

Բայց ինչո՞ւ համար անցեալ կիւրակի այնչափ քիչեր ներկայ դտնուած էին մեր վարժապետներէն և ուսուցիչներէն՝ լսելու համար զՊ. Դալանթարեանց։ Կ. Պոլսոյ մէջ գտնուող հայ վարժապետաց և ուսուցչաց մէկ տասներորդ մասը միայն պատասխան էին կրթական Տեսչութեան և Պ. Դալանթարեանցի հրաւէրին, իբրեւ հաստատուն ունկնդիր։ Ցարգելի մանկավարժը նիւթական փոխարինութիւն չակնկալեր իւր դասախօսութեանց համար, և շատ դարմանալի պիտի լինի եթէ չկոսած հարկադրի ընդհանուր զանոնք, որովհետեւ . . . . որովհետեւ ունկնդիր չի դտներ։

Կ'ըսուի թէ մեր վարժապետաց մեծագոյն մասը նուաստութիւն կը համարէն եղեր ներկայ դտնուիլ դասախօսութեան մը և կերպիւ իւրք դաս առնու կարօտ երեւիլ հասարակութեան և իրենց աչակերտաց։ Իրաւ, իրենցմէ շատեր կը զգան թէ Պ. Դալանթարեանցի հրապարակախօսութեանց նիւթերուն վրայ յստակ գաղափար մ'ունենալ հեռի են։ Բայց, իրենց արժանապատուութիւնն և ինքնասիրութիւնը դոհ ընելու համար, կիւրակի օրերը Ղալաթիոյ վարժարանէն հեռի մնալ արժան կը դատեն եղեր։

Եթէ իրօք այս է պատճառն որով չունենալ յարգելի մանկավարժին դասախօսութեանց, գէթ քանի մը անգամ պէտք է լսեն զանոնք, որոշելու համար թէ նոր բան մը չ'պտտի խմանամբնաւ։ Ամէն յառաջդիմաբեր ուսուցչի համար գեղեցիկ առիթ մ'է այս զոներելի չէ ձեռքէ հանել։ Պ. Դալանթարեանցի Յայտարարութիւնէն զոր հրատարակեցինք երէկ, ընթերցողք ի մացան նոյն ինքն Պ. Դալանթարեանցի հայեացքն իւր շահեկան ձեռնարկութեան վրայ։ Կարդալէ յետոյ զայդ Յայտարարութիւն, ամէն ողջամիտ հայ կարծենք պիտի զդայ թէ տեսակ մը հանրային գաղթակղութիւն պիտի լինի եթէ ռուսահայ մանուկներն հարկադրի չսկսած վերջացնել իւր հրապարակախօսութիւնքը, չկարենալ գտնուլն համար Կ. Պոլսոյ 100—150 հայ վարժապետաց և ուսուցչաց մէջէն գէթ 20 անձեր որք յանձն առնուն լինել իւր յարատեւ ունկնդիրներ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍԻՈՅ ՎԻՃԱԿԸ

(«Թարգմ. ի Բերլերոպուրկի Թղթակցէն»)

«Զարին երթեւեկութիւնները նշանակելու համար իսկ ռուս մամուլն, ստուգի արտօնութեան կը կարօտի։ Նահեկան է ճիշդ տեղեկութիւն ունենալ այս բացարձակ ինքնակալի անձնաւորութեան և բնաւորութեան վրայ, որ իւր արտաքին աշխարհավարութեամբ աշխարհի զարմանք պատճառել սկսած է։ Ալէքսանդր Դ. յոյժ բարեխառն մարդ մ'է, օրինակելի առանձին մը ու հարիւր մը ա՛յնչափ կը սիրեն հանգիստութիւնն և ա՛յնչափ կատէ ինքնահաւան և անձնասէր պաշտօնեաներն, որ քաղաքական արժէք ունեցող շատ մը անձեր զոհած է, նախամեծար համարելով իւր շուրջը դտնուող մարդեր, որք, թէեւ փայլուն տաղանդներ չունենին, բայց գէթ ծանօթ էին իրենց անաղարտ պարկեշտութեամբ և իրենց շահերէն աւելի կայսերական շահերու անձնուիրութեամբ։ Ալէքսանդր Դ. մտադիր կ'աշխատի քննելու և իմանալու համար 'կառավարական գործոց ամենափոքր մանրամասնութիւններն իսկ, և կ'ըսուի թէ, այսպէս մանրամունր գործերու միտք յոգնեցնելէն օգտուելով, իւր խորհրդականք շատ անգամ իրմէ կը ծածկեն Պետութեան մեծագոյն խնդիրներն, ի մասին ներքին գործոց։ Կայսրն այժմ ընդհանրապէս կարծուածէն աւելի հմուտ է պետական գործերու, բայց յոյժ սակաւախօս է, և գրեթէ ամէն օր իւր առջեւ ելնող մարդոց հետ իսկ խիստ քիչ անգամ կը խօսակցի։ Որչափ կարելի է, գաղտնիք կամ խորհուրդ չի վստահիր մարդու, և ակներեւ է թէ իւր նշանաւորագոյն զօրավարք իսկ տակաւին չեն գտած ապահով միջոցն իրեն հետ խօսակցելու։ Զօր. Զերնաեֆ այս մասին մեծ սխալ մը գործեց իւր Կեդր. Ասիոյ ծրագրերով, երբ տարի առաջ, երբ Թուրքստանի Կուսակալ էր, և յանմ հետէ կը տուժէ իւր սխալին համար։ Նմանօրինակ հետաքրքրաշարժ ձախողուած մ'ալ այս օրերս Տնտուրոֆի Քորսաքոֆի Իշխան կրեց։ Եթէ կար մարդ մը որոյ կարծիքն արժէք պարտէր ունենալ պուլկարական տագնապին առթիւ, Կաւկասոյ և Անդրկասպեան երկրին կօրովի կառավարիչը պէտք է լինէր այն, ըստ որում նա էր որ կազմակերպեց զՊուլկարիա Զերբաքի Իշխանին տարաժամ մահէն յետոյ, և հաստատեց Դրնովայի Սահմանագրութիւնն։ Հետեւապէս, Իշխան Տնտուրոֆի-Քորսաքոֆի կայսեր զրկեց ծրագիր մը ի կարգադրութիւն պուլկարական խնդրոյն։ Կ'ըսուի թէ ծրագրոյն գլխաւոր առաջարկն էր ընկճել պուլկարական դիմադրութիւնը սա միջոցաւ. —Զոյգ մը ռուս զօրաբաժիններ հանուին ի Վառնա և ի Պուլկաս, Թուրքիոյ հետ համաձայնութեան մը զօրութեամբ, որով պատերազմական տուգանքը Թոզուի Թուրքիոյ, և ապա նոյն տուգանք Պուլկարաց վրայ բեռնաւորուի, որպէս զի Ռուսիոյ հաւանութեան միացման Պուլկարիոյ և Ռումելիի։ Այսպէս, Ռուսիա իւր ապագայ յարաբերութեանց մէջ չօչափելի սանձ կունենար ի ձեռին՝ իւր ապերախտ պաշտպանեալներն իւր իշխանութեան ներքեւ պահելու համար։ Բայց Պուլկարներն ինչ պիտի ըսէին այս ճարտար կարգադրութեան։ Իրողութիւնն այն է որ, երբ Ցնտուրոֆի-Քորսաքոֆի Բերդերպուրգի եկաւ իւր փայլուն ծրագրոյ վրայ խօսելու համար, և ըստ սովորութեան Կայսեր ներկայացաւ, Ն. Վեհափառութիւն, ի մեծ ցաւ սրտի Կաւկասոյ Կայսերէն, բնաւ խօսք չբացաւ նորա ծրագրոյն վրայ, և առելի ալ չտուաւ նմա խօսելու իւր ծրագրոյ վրայ։ Այս բան անարգանք մը կընար համարուիլ, եթէ յայտմ մասին Կայսեր բնաւորութիւնը ծանօթ չլիներ։ Բայց Տնտուրոֆի-Քորսաքոֆի վերաւորուելու պատճառ մ'ալ ունեցաւ այս օրերս, Կայսերական տնօրինութեամբ որով սկզբամբ որոշուած է անդրկասպեան երկրին Վարչութիւնը զատել Կաւկասոյ վարչութենէն։ Կարդադրելի խնդիրն այն է այժմ թէ Թուրքմէնստան իբրեւ զինուորական ուրոյն նահանգ մը պիտի կազմակերպուի, թէ Ռազենպախ զօրավարին իրաւասութեան պիտի ենթարկուի իբրեւ մասն Թուրքաստանի Նահանգին։

«Բերդերպուրգի ձմեռնային եղանակի ընկերական զուարճութիւնք, թէեւ շատ հաճոյք կը պատճառեն Կայսրուհւոյն, փորձ ցաւ մ'են Կայսեր։ Իւր հօր սոսկալի մահէն ի վեր իւր ճակատը պատող սև ամպեր կը փարատին տակաւ։ Բայց Զարը բնական զուարթ վիճակի մէջ տեսնելու համար պէտք է երթալ Կաչինայի պալատն պարտեզներուն մէջ դիտել զինք իւր սիրասուն զաւակաց հետ. զի հոն շատ աւելի հանգիստ կը զդայ քան ի Բերդերսպուրգ։ Իւր հսկայական մարմնոյ հաւասար է կրսուլ իւր ֆիզիքական ոյժ, այնպէս որ մերկ ձեռքերով ձիու պայտ մը կրնայ եղեր կոտրել։ Իւր գաղափարաց ու դիտաւորութեանց վրայ հաստատամտութիւնն ու յամառութիւնն անսերկբայելի են։ Թէ՛ ազգանուն սահմանադրիսոյ և թէ Պուլկարիոյ խնդրոց մէջ ակներեւ տեսանք իւր այս յատկութիւն։ Պիսմարք Իշխանն իսկ կը հռչակէր անցեալ օր թէ Զարն իւր կարծեաց քաջութիւնն ունի, և այս բան վերջերս իսկ ապացուցուեցաւ թէ՛ ներքին և թէ արտաքին խնդիրներու մէջ։ Օրինակի համար, կառավարական բացառիկ արտօնութեանց շնորհիւ շաբարի մեծ զտարանք ժամանակէ մ'ի վեր ահագին քանակութեամբ շաքար արտադրած լինելով, որ դիւրաւ չի վաճառուիր, շաբարի գործարանատէրք որք գնոց անկումէն և արտադրութեանց չսպառելէն կիսովին կործանած են՝ երկտական նախարարութեան միջոցաւ մեծ յուզում մը հաներ էին, կառավարական հրամանով մը շաքարի այս անսահման արտադրութեան սանձ մը դրուելու համար, որպէս զի անմնաս կարենան անցուցեալ ներկայ տագնապը։ Թէեւ երկտական նախարարը—(Պ. Պունկէ, որ անկէ ի վեր մեռաւ,)— զօրեղապէս կը պաշտպանէր շաբարի գործարանատէրներն, ամենազօր Պ. Կաթկով իւր Մոսկովսկիյ Վեդոմոստ լրագրով հարուածեց զանոնք, և յաղթանակը տարաւ։ Տարօրինակ զուգադիպութիւն կը պատմուին սոյն խնդրոյ մէջ Պ. Կաթկովի և շաբարի թագաւոր Պ. Խարիտոնովիչի կատարած դերին վրայ։ Այս մեծահարուստ մարդն է որ վերջերս ինչպէս պաւեան սիրոյ թանկագին բաժակ մը զրկեց ի Բարիզ Սօսիէ զօրավարին՝ իւր ռուսաստէր ճառին համար։ Ինչպէս իցէ, խնդիրն այն է որ շաբարի գործարանատերաց ներադրոյն վրայ Կայսերական Խորհրդոյն կարծիքն ուզուելով, ստուար մեծամասնութիւն մը, գործարանատերաց և երկտական նախարարին կողմը բռնելով, խնդրոյն ընդունելութիւնը կը չատագովէ։ Բայց երբ Խորհրդոյն որոշումը Կայսեր վաւերացման կը մատուցուի, սա կը մերժէ մեծամասնութեան որոշումն, և հինգ անդամէ բաղկացեալ փոքրամասնութեան կարծիքը կը վաւերացնէ, և հետեւապէս կը մերժուի գործարանատերաց խնդիրը։ Նոյն բան տեղի ունեցաւ Կաւկասոյ անմաքս դրոշմի խնդրոյն մէջ եւս, երբ Զարն իւր խորհրդատուաց փոքրամասնութեան կարծիքն ընդունեց, մերժելով կարծիքն նոյն իսկ իւր սիրելի հօրեղբօր, Միքայէլ Մեծ-Դքսին, Կաւկասոյ Նախկին Փոխարքային, և այսպէս ճամբան հարթեց Պագուսմի ազատ-նաւահանգստին Չնչման։ Շատեր դիտել կուտային թէ Կայսեր կողմէ այսպիսի ընթացք մը անպատուութիւն մ'էր Կայսերական Խորհրդոյն, ըստ որում այդ բարձր ժողովոյ անդամը այդպիսի պարդայից մէջ պարտ չեն համարիր հրաժարիլ, ինչպէս այլ երկրաց մէջ ուր մեծամասնութիւնն է որ օրէնք կը շինէ։ Ի՛նչ օգուտ ունի խորհուրդ մը, երբ իւր որոշմանց կարեւորութիւն չի տրուիր։ Բայց շատ մը անկողմնակալ քննադատք կը պնդեն թէ այդ երկուց խնդրոց մէջ եւս Կայսրն իւր խորհրդատուաց մեծամասնութիւնէն աւելի ուղղադատ կը հանդիսանար, և գէթ բարոյական բաղձութիւն մը կը ցուցնէր՝ մեծամասնութեան կարծիքին հակառակ՝ իւր կարծեաց համեմատ գործելով։ Ալէքսանդր Գ. երբեմն խիստ է և դայրացկոտ, եւ ա՛յնպիսի կը յանդիմանէ երբ հարկ տեսնէ, այլ երբեմն յոյժ կծու դիտողութիւններ ալ կը գրէ տեղեկագրաց լուսանցքին վրայ։ Իւր հօր մեծ ժառանգութիւն տիրացած է՝ միահեծան իշխանութիւնը պահպանելու հաստատ առաջարկութեամբ, եւ որովհետեւ իւր հօր տկար եւ վարանոտ բազաքականութեան պատճառաւ թէ՛ ներքուստ և թէ յարտաքուստ ռուս Կայսրութիւնն անպատուեալ կը համարի, արդի Զարն որոշած է բնաւ զիջում չընել դարուս ոգւոյն, բնաւ չչափաւորել բացարձակ ինքնակալութեան սկզբունքն, և բնականապէս չընդունիր որ ո՛և է շահագէտ ազդեցութիւնք ներգործեն իւր որոշմանց։ Ո՛չ օր կարեւոր բարենորոգում կ'ակնկալէ արդի Զարին իշխանութենէն, բայց այս յուսավրիպման ի փոխարէն Ռուսք հպարտ գոհունակութիւն մը կը զդան ի տես արտաքին կորովի քաղաքականութեան որում Ն. Կ. Վեհափառութիւն սկսած է հետեւիլ վերջին ժամանակներս։ Միշտ կը յիշեցուի թէ Ալէքսանդր Դ. զրկած պիտի մնայ իւր հօր տկարութիւններէն, և անգամ մը պատերազմի ձեռք զարնելէն ետև, ո՛չ մէկ նկատումով պիտի զոհէ յաղթութեան պտուղներն, ինչպէս Ալէքսանդր Բ. ըրաւ, Պերլինի Վեհաժողովոյն մէջ կորուսանելով իւր յաղթանակաց պտուղները։»

Թղթակիցը, Պ. Կիրսի վրայ խօսելով, կ'ըսէ թէ ոչ այնչափ արտաքին գործոց նախարար է որչափ Կայսեր անձնական քարտուղարն, որոյ հրամանները կը գործադրէ արտաքին քաղաքականութեան մասին։ Պ. Կիրս քան զՊ. Գուլնէի աւելի բանաւոր եղաւ ցարդ։ զի Պ. Գուլնէի պէս պատասխանատուութիւն չընդունիր, և իւր արարքն հրապարակաւ չի պաշտպաներ՝ իրեն անձնուէր լրագրերու միջոցաւ։ Այլ մինչ կ'ըսէ թէ իրեն յատուկ քաղաքականութիւն չունի, և թէ իւր քաղաքականութեան չհաւանողներ նոյն իսկ Կայսեր քաղաքականութեան դէմ խօսած կը լինին։ Պ. Կիրսի աջակիցք են —Պ. Վանկարի, յոյժ լրին պաշտօնեայ մը, Պատոն Ժոմինի, որ՝ ընդհանրապէս՝ յոյժ ընկերական, զուարճախօս ու չատախօս պաշտօնեայ մ'է, արտաքին գործոց նախարարութեան ամէն պաշտօնեայներէն աւելի համակրելի։ Կայսերիչ պաշտօնական մ'ելաւ, որ մեծարելի կարեւորութիւն ստացաւ, այն է Պ. Զինովիէվ, պետ ասիական դիւանատան արտաքին գործոց պաշտօնական, երբեմն դեսպան ի Թէհրան։ Այս նշանաւոր մարդն էր որ վարեց Ռուսիոյ արտաքին քաղաքականութիւնը թէ՝ ամրանան և թէ պուլկարական խնդրոյ մասին, զի Պուլկարիա՝ դեռ ելս Թուրքիոյ մասն համարուելով՝ ասիական խնդիր մը կը նկատուի։ Պ. Զինովիէվ տարեալ է ազդակներ եւ պատարագ ուրով, եւ իւր աշխարհաքաղաքացի պաշտօնակիցներէ աւելի հարազատագոյն ներկայացուցիչ կը համարուի ռուս ժողովրդեան ոգւոյն։»

—)(36)(—

ԹԵՐԹՕՆԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒԼ ՎԷՐՆ

ՀԻՆԳ ՇԱԲԱԹ ՕԴԱՊԱՐԿՈՎ

ԵՐԿԱԼՈՒՐՋԱԿԱՆ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ
ԵՐԵՔ ԱՆԳԼԻԱՑԻՈՅ Ց'ԱՓԷՐԿԷ

ՊՕԱԿԵԱԼ Ի ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԵՄԱՐԱՆԷՆ

ԳԼՈՒԽ ԻԳ.

—Իրաւունք ունիս, Սամուէլ, ամէն զգուշութիւն պարտինք ընել զայն փրկելու համար։

—Գործենք ուրեմն, եւ սա պարկերը նաւակին եզրը չարեցէք, այն կերպիւ որ կարենանք ամենը մէկէն նետել։

—Բայց այս մութը։

—Կը ծածկէ մեր պատրաստութիւնները, եւ երրոր աւարտենք, յայնժամ կը փարատի։ Հոգ տարէք որ մեր ամէն զէնքերն առ ձեռն պատրաստ դտնուին։ Թերեւս հրաղէն գործածել պէտք պիտի լինի։ Կարբինին համար մէկ հարուած ունինք, երկու հրացաններուն համար չորս հարուած, երկու տարձանակներուն համար տասներկու, ընդ ամենը տասնութին, որք կրնան նետուիլ բառերդ վայրկեան մէջ։ Բայց թերեւս պէտք չունենանք այդ չռինդլին գիմելու։ Պատրաստ էք։

—Պատրաստ ենք,» պատասխանեց Ժոյէ։

Պարկերը չարուած էին նաւակին եզրը, զէնքերը լցուած էին։

«Լաւ, ըսաւ տոքթորն, աչերնիդ չորս բացէք։ Ժոյէ պարկերը վար պիտի թափէ։ Տիք կալանաւորը պիտի փախցունէ։ բայց առանց իմ հրամանիս բան մը չպիտի ընէք։ Ժոյէ՛, գնա նախ քակէ խարիսխն եւ շուտով նաւակը վերադարձիր։»

Ժոյէ՝ պարանն ի վար սահեցաւ, եւ քանի մը վայրկեան յետոյ վերադարձաւ։ Վէյէրոյէ՝ ազատ մնալով՝ կը տատանէր օդին մէջ, զրեթէ անշարժ։

Նոյն միջոցին տոքթորն տուղեց որ խառնուրդի սնուցիչին մէջ բաւական կազ կար՝ փոդային համար ի հարիւրն դործածելու պատրաստ, առանց Պիւնէնի բարդին օգնութեան դիմելու։ Ջուրին լուծման ծառայող երկու հաղորդիչ թելերը վերցուց։ յետոյ իւր ուղեւորական պտուտակը խոնդելով երկու սրածայր ածուխ հանեց եւ երկու առանձին թելերուն ծայրերը պնդեց։

Իւր երկու բարեկամք իրեն կը նայէին լուիկ, առանց բան մը հարցնելու։ Երբոր տոքթորն աւարտեց գլուխ գործ, կանգուն կեցաւ նաւակին մէջ տեղն, երկու ածուխները մէկ մէկ ձեռքով բռնեց եւ անոնց ծայրերն իրարու մօտեցուց։

Ցանկարծ ամենապայծառ եւ ակնախաղալ լոյս մը ծագեցաւ երկու ածուխներուն ծայրերէն, եւ ելեկտրական լուսոյ անհուն բոց մ'իսկապէս ջախջախեց գիշերին մութը։

«Հէ՛, տէ՛ր իմ, գոչեց Ժոյէ։

—Լռութիւն,» ըսաւ տոքթորը։

ՎԵՐՋ Ա. ՀԱՏՈՐԻՆ

ՀԱՏՈՐ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԳԼՈՒԽ ԻԲ.

Ելեկտրական լոյսը։—Քարոզիչը։—Լուսոյ ճառագայթի մը մէջ առեւանգումն — Լազարիսթ քահանայն։—Ցուսահատելի վիճակ։—Տոքթորին խնամքը։— Անմնուրաց կեանք։—Հրաբուխէ մ'անցք։

Ֆէրիկսան իւր լուսոյ զօրեղ ճառագայթն անջրգեակներն այլ եւ այլ կողմերն արձակելէ յետոյ կեցուց տեղոյ մը վրայ, ուստից զարհուրանաց աղաղակներ լսուեցան։ Իւր երկու ընկերք հետաքրքիր հայեաց մ'ուղղեցին հոն։

Պավսպան, որոյ վրայ գրեթէ անշարժ կեցած էր Վէյէրոյէ, բացատրեալ մը մէջ բռնած էր, չուրջայն եւ շաքարեղէգի արտերու միջեւ։ Ցիսուսի չափ ցած եւ կոնաձեւ ճիւղեր կը տեսնուէին, որոց շուրջը մարդոց մեծ բազմութիւն խռնած էր։

Օդապարիկն հարիւր ոտնաչափ վար կախուած մը կանգնած էր, եւ կախուածին սառորդաց մարդ մը կար պառկած, երեսն տարեկանի մօտ երիտասարդ մը, երկայն սեւ մազերով, կիսաբերկ, նիհար, ասիանուշտ վերքերով ծածկեալ, գլուխը կուրծքին վրայ ծռած, ինչպէս Քրիստոս խաչին վրայ։ Դաղաթին մէջ տեղը տեսնուած քանի մը կարճ մազեր՝ տակաւին անեղծ մնացած կուլակի մը հետքը կը ցուցնէին։

«Քարոզիչ մ'է, քահանայ մ'է, գոչեց Ժոյէ։

—Խե՛ղճ տարաբաղդ, պատասխանեց որսորդը։

—Պիտի ազատենք զայն, Տի՛ք, ըսաւ տոքթորը, պիտի ազատե՛նք։»

Սեւամորթք, երբոր տեսան զօդապարիկն, որ վիթխարի դիսաւորի մը կը նմանէր օդին մէջ իւր լուսապայծառ պոչով, սարսափահար ոռնալ սկսան։ Նոցա աղաղակը լսելով կալանաւորը վեր առաւ գլուխն։ Իսկոյն յուսոյ նշոյլ մը փայլեցաւ աչերուն մէջ, եւ առանց գոչիւն հանելու, ձեռներն իւր անարկիալ ազատիչներուն երկնցուց։

«Ազդ է, ա՛ղդ է, գոչեց Ֆէրիկսան, գահութիւն Աստուծոյ։ Այս վայրենիները պատուական արկաւերքո՛վ մը բռնուած են։ Պիտի ազատե՛նք զայն։ Պատրա՞ստ էք, բարեկամք։

—Պատրաստ ենք, Սամուէ՛լ։

—Ժոյէ՛, մարէ փոդակը։»

Տոքթորին հրամանը կատարեցաւ։ Հալիւ զգալի հով մը մեղմաբար կպանաւորին վրայ կը մղէր զՎէյէրոյէ։ միանգամայն կապն ամփոփուելով, անդգալաբար վար կ'իջնէր օդապարիկը։ Տան վայրկեանի չափ երեթածուի մնաց լուսոյ կոհակներուն մէջ։ Ֆէրիկսան խուժանին վրայ կը մխրճէր իւր վսյալանացայտ խուրձն, որ տեղ տեղ պայծառ եւ արագ լուսոյ տախտակներ կը նետկարէր։ Սեւամորթք, անպատում երկիւղով բռնուած իրենց հիւղակներուն մէջ քաշուեցան, եւ տասներեքն տիրեց կախազանին չուրջը։ Տոքթորն իրաւունք ունէր յայս դնելու Վէյէրոյէի այսպէս յանկարծ երեւման վրայ, օր արեգակնային լուսոյ պաղպաղուն ճառագայթներ կարձակէր թանձր մութին մէջ։

Նաւակը գետնին մօտեցաւ։ Սակայն քանի մը յանդգնագոյն սեւամորթք, հասկընալով որ իրենց ղէնը պիտի պրծէր ձեռնուընուն, եւ դարձան բարձրադոյ ադաղակներով։ Թէ՛ նեցիսի ձեռքն առաւ հրացանը, բայց տոքթորը պատուիրեց որ կրակ չընէ։

Քահանայն, ոտքի վրայ երթալու կարողութիւն չունենալուն պատճառաւ չէր կարենար հագիլ կախազանին, ուստի հագիլ կը բերուր ծունգի վրայ զալ։ Երբոր նաւակը գետնին մօտ հասաւ, որսորդն իւր զէնքը նետեց, եւ քահանայն անմիջապէս գրկեց նաւակին մէջ դրաւ. նոյն վայրկենին Ժոյէ՝ ալ վար կը նետէր երկու հարիւր լիպրա կշռող նաւախիցը։ Տոքթորը կը յուսար ծայրագոյն արագութեամբ վեր ելնել, բայց, հակառակ իւր նախատեսութեանց, օդապարիկը, գետնէն երեք չորս ոտնաչափ վեր ելնելէ յետոյ անշարժ մնաց։

«Ո՞վ կը բռնէ զմեզ գոչեց զարհուրելով։

Քանի մը վայրենիք նաւակին քով կը վազէին վայրագ կառանչներով։

«Օ՜, գոչեց Ժոյէ նաւակէն դուրս ցատքելով։ Անիծեալ սեւերէն մին նաւակին կառչած է տակէն։

—Տի՛ք, Տի՛ք, գոչեց տոքթորը, ջուրին ա՛ռիդը։»

Տիք հասկցաւ իւր բարեկամին միտքը, եւ ջուրի արկղերէն մին, որ հարիւր լիպրայէն աւելի կը կշռէր, վերցուելով՝ վար նետեց նաւակէն։

Վէյէրոյէ, յանկարծ թեթեւնալով, երեք հարիւր ոտնաչափ ոստիւն մ'ըրաւ օդն ի վեր, վայրենեաց կատաղի մռնչիւններէն ողջունուելով, որոց ձեռքէն կը պրծէր կալանաւորն ակնախաղ լուսոյ ճառագայթներու մէջ։

«Հուրա՛» գոչեցին տոքթորին երկու ընկերքն։

Ցանկարծ օդապարիկը նոր ոստում մ'ըրաւ, որ զայն հարիւր ոտքէն աւելի բարձրացուց։

«Մնչէ այս, հարցուց Քէնիէտի, որ մազ մնաց որ կրունկնէը զիւր հաւասարակշռութիւն։

—Բան մը չէ, նաւակին կառչող չարաճճին է, որ թող առաւ զայն,» պատասխանեց տոքթորն հանդարտութեամբ։

Եւ Ժոյէ, խլոյն վար ծռելով, կրցաւ տակաւին տեսնել վայրենին, որ թեւատարած կը պտուտկէր օդին մէջ, եւ շատ չանցած՝ ջախջախեցաւ գետնին վրայ։ Ցանկամ տոքթորը զատեց իրարմէ երկու ելեկտրական թելերն, եւ նորէն մութը տիրեց։ Ժամն առաւօտեան մէկին էր։

Նուազեալ Ֆրանսացին բացաւ վիրաբոյժ աչերն։

«Ա՜զատեցաք, ըսաւ նոա տոքթորն։

—Ազատեցա՛ք, պատասխանեց տխուր ժպիտով մը, ազատեցաք անագորոյն մահէ՛ մը։ Եղբա՛ր իմ, ընդհակառակ եմ ձեզնէ, բայց իմ օրերս եւ մինչեւ իսկ ժամերս համրուած են, եւ շատ ժամանակ չունի՛մ ապրելու։

(Շարունակելի)

Գ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 928 — ՈՒՐԲԱԹ 6 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1887 — (Ն. Տ.) 18 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1887 — 23 ՃԷՄԱԶԻԻԼ ԷՎՎԷԼ 1304

20 ՓԱՐԱ (Ճ'ՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ)

ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳԻՐ ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ (Ճ'ՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ)

ԲՈԼՈՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան	դրամով սակագին	160
» »	Վեցամսեայ	» »	80
» »	Երեքամսեայ	» »	40
Գաւառաց համար	Թղթատարով տարեկան	» »	240
Գաւառաց համար	Թղթատարով վեցամսեայ	» »	120
Օտար երկիրներ	տարեկան	Ֆրանկ	56
» »	վեցամսեայ	»	28

Գաւառաց գրկուած յդագրաց համար. ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է։ Խմբագրութեան գրկուած նամակ կամ գրութիւն չի տրուիր։

Les annonces sont reçues à l'Eastern Agency place Karakeny Dèirmen Han Constantinople.

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ հիւանդ լինելով Պատրիարքարան չելաւ, սակայն Ն. Սրբազնութիւն իրեն ներկայացեալ գրութիւնները կարդաց և պէտք եղած տնօրինութիւններն ըրաւ։ Ի մէջ այլոց Պէշիքթաշի Ազգ. Դերեզմանատան խնդրոյն վերաբերեալ բոլորը գրութիւնները ղրկել տուաւ Բերայի Խորհրդարանն ուր այսօր կը գումարի Խառն ժողովոյ կողմէ կարդալու համար մանաւանդ որ այդ խնդրոյ առթիւ Ազգ. ժողովոյ ներկայելի բանաձեւը պիտի պատրաստէ։ Ս. Պատրիարք Հայրն այս առթիւ յանձնարարեց Նոյն մասնախմբին որպէս զի հաճի իրեն յանձնուած փափուկ և կարեւոր խնդիրն ըստ կարելւոյն շուտով աւարտել։

Ազգային երեսփ. ժողովն յառաջիկայ չորեքշաբթի օր յարտասովոր նիստ պիտի գումարի Պատրիարքարան, Պէշիքթաշի գերեզմանատան խնդրոյն համար։ Նիստը դռնփակ է։

Տնտեսական Խորհուրդն այսօր վերըստին ի նիստ կը գումարի Բերայի Խորհրդարանին մէջ, Շիշլիի ազգ. դերեզմանատան խնդրոյն քննութեամբ զբաղելու համար։

Պսակի սուրբ խորհուրդը կատարելու համար մեր ժողովրդեան մէջ զանազան տարակուսութիւն կայ. ոմանք կարծումն թէ մի և նոյն քահանայն մի և նոյն օրը երկու պսակի խորհուրդ չէ կարող կատարել, այլը թէ միևնոյն եկեղեցւոյմ՝ երկու պսակի խորհուրդ չի կատարուիլ. այս տարօրինակ կարծիքները ոչինչ հիմնաւոր պատճառ չունին, այլ՝ թէ՝ մի և նոյն եկեղեցւոյմ երկու և շատ պսակի խորհուրդ կարո՛ղ են կատարուիլ, և թէ՝ մի և նոյն քահանայն կարող է մի և նոյն օրը երկու և աւելի պսակի խորհուրդներ կատարել։ (Ազգայ)

Դուզկունճուրի մէջ ծաղկի հիւանդութիւնը սաստկացած լինելով, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն, ըստ յանձնարարութեան Կրթական Վսեմ. Նախարարին, հրամայեց տեղւոյն Թաղ. Խորհրդոյն որպէս զի ազգային վարժարանն առ-ժամապէս փակէ մինչեւ որ տարափոխիկ ախտն անհետանայ։

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԱԶԳ. ՀԱՅՈՒՀԵՑՈՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Ազգ. Հայուհեաց Պարահանդէսն երէկ իրիկուն չբեղապէս բացաւ ազգային պարահանդէսներու փայլուն շարքն, և առաջինն եղանակիս ազգային նմանօրինակ եկոյթներու մէջ, առաջինն եղաւ նաև մինչեւ ցարդ տրուած հանդէսներուն։ Նոր Թատրոնը ժամադրավայր եղած էր խուռն ընտիր բազմութեանմբ։ Հանդէսին նախագահ Վսեմ. Ցատեան էֆ., դեսպանական մարմիններկայացուցիչներ, պետական հայ և օտարազգի բարձրաստիճան պաշտօնեաներ, հայ պերճ դամ, կարգադիր Մասնախումբին ամբողջովին կրգրաւէին օթեակներն և Թատերաբեմն, և վարը, սրահին մէջ, կը դեղար բազմութիւն մը, ակնապարար խառնուրդ մը ամեն տեսակ տարազներու, նուագածուց խմբի մը գոռ չեշտերովն անընդհատ պարելով, եռանդուն ու անխոնջ, հակառակ տեղւոյն անձկութեան՝ պարողներու ստուար թուոյն պատճառաւ։ Թատերաբեմն, որ վերապահուած էր կարգադիր Մասնախմբին անդամուհեաց և անդամց, զարդարուած կը ճաչակաւ մը ուր յատնի կ'երեւէր կանացի մատը։

Սակայն աւելորդ չէ՞ երկարաբանել, նկարագրելու համար հանդիսին չբեղութիւնն ու բարւոք կարգադրութիւնն։ Երբ հանդէսի մը կազմակերպիչն է Ազգ. Հայուհեաց պարահանդէսին կարգադիր Մասնախմբին նման մարմին մը, տարակոյս կը մնայ թէ նորա ջանից արդիւնքը պիտի լինի արժանի ընդհանուր գոհունակութեան։ Արդարև Կարգադիր Մասնախումբն ոչ մէկ ջանք չէր խնայած՝ հանդէսին տարու համար այն փայլն և այն շուքն՝ որք երէկ իրիկուն համապատասխանեցին ամեն ակնկալութեանց։ Առ այս ընդհանուր շնորհակալեաց արժանի է Կարգ. Մասնախումբն ամբողջովին, և մասնաւորապէս Վսեմ. Ասպետն Ջունդ. և տիկին Առպետուհին, Վսեմ. Մարսուտ Սեպուհ էֆէնտի, Վսեմ. Նորատունկեան Գաբրիել էֆէնտի, Մեծ. Յարութիւն էֆ. Նորատունկեան ու Տիկինն, Օգոստինոսեան Անտոն էֆ., Փափազեան Նշան էֆ. ոյց անդուլ ջանքերն ու հոգածութիւնն մեծ բաժին մ'ունեցան երկեղիւրուան հանդիսին յաջողութեան մէջ։

Հասոյթն եղած է իբր 800 ոսկի։

Երբ պարահանդէսը, թատերական ներկայացումնք կը յաջորդեն միմեանց եւ կը հայթայթեն նիւթական միջոցներ զանազան ընկերութեանց ի նպաստ Հայաստանի վարժարանաց, պէտք չէ որ դաբաս մեղ մտցնել տան մեր թաղային վարժարանք որոյ օգտակարութիւնն փաստաբաններու կարօտ չէ։ Բայց ցաւալի է որ այդ վարժարաններէն շատերն, առ ի չգոյէ նիւթական միջոցի, դժուարութիւն կը կրեն ի գործ դնել իրենց կրթական հաստատ ծրագիրն։ Այս կարգի վարժարաններէն է Պոյաճը-գիւղի ազգաւոր վարժարանն, որոյ երեւելագոյնս բաղը կը գոցուի երիտասարդաց ջանքերու շնորհիւ տրուած ներկայացումներով եւ միջակահանութեամբք։

Այս կիրակի վիճակահանութիւն մը պիտի կատարուի ի նպաստ Պոյաճը գիւղի վարժարանին, ստամակներու գինն հինգ դահեկան է. փափազելի է որ Պոյաճ-գիւղի Թաղ. Խորհրդոյ ջանքերն աջակցութիւն գտնեն եւ ի հրապարակ հանած ստամակներն ամբողջապէս վաճառուին, որպէս զի թաղին աղքատիկ ազգայք այս տարի եւս կարենան իրենց նախնական կրթութիւնն շարունակել։ Պէտ չէ մոռնալ նաև վարժապետներն որ այնքան պէտք ունին իրենց ամսականներուն։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՏՈՒԱՆՆԵՐՆԵՐ, ԱՍՏԻՃԱՆՆԵՐ ԵՒ ՊԱՇՏՕՆԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆԵՐ

Վերաբնին Ատենի անդամ անուանեցաւ Պոլսոյ նախնական դատարանի անդամ Էմրուլլահ էֆէնտի, որոյ իւրայի առաջին ատիճան տրուեցաւ այս առթիւ։

Պոլսոյ նախնական դատարանի անդամ անուանեցաւ Իւսկիւտարի նախնական դատարանի անդամ Սայիտ էֆէնտի և նմա յաջորդեց իրաւագիտական վարժարանի շրջանաւարտ Հիքմէդ պէյ։

Սանիյէ Միւթէմիզ ատիճան տրուեցաւ Ոտիկանութեան Թղթակցութեանց դիւանի առաջին քարտուղար Ա.Հմէտ Բաշիզ պէյի և մայրաքաղաքիս շրջակայ չորս գաւառակաց Թղթակցութեանց դիւանի տնօրէն Նայիմ էֆէնտիի։

Սայիսէի ատիճան՝ Ա.յտընի նահանգին ոստիկանաց պետ Ճէմալ պէյի և Էնկիւրիի մարդահամարի վարչութեան տնօրէն Հասան Համիտ էֆէնտիի։

Երրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Ա.յտընի նահանգին արտաքին յարաբերութեանց տնօրէն Ամրմնակ էֆէնտիի։

Երրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Դամասկոսի օսմ. կայս. Ղանքայի ճիւղին տնօրէն Միհադիլ Սիհուֆի էֆէնտիի։

Երրորդ կարգի Օսմանիյէ՝ Միտիլլի յոյն մետրապոլիտ Տ. Բոսդանդիմոսի։

Չորրորդ կարգի Օսմանիյէ՝ Բիւչիւք Զէրմէճէյի Դարմադամ Ահմէտ Նաղիֆ պէյի։

ՏԱՏԵԱՆ ԷՖԷՆՏԻ

Վեհ. Սուլթանը գնահատելով Արտաբին գործոց Նախարարութեան խորհրդական Վսեմ. Ցատեան Յարութիւն էֆէնտիի առ օսմ. կայս. կառավարութիւնն մատուցած բազմարդիւն ծառայութիւններն, երէկ կայս. պալատը հրաւիրեց զնա և բարեհաճեցաւ Իմթիեազ պատուանշանի ոսկի և արծաթի չքաղրամները շնորհել Ն. Վսեմութեան։

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

Ի պատասխանի այն հեռագրոյն որով Բ. Դուռն Եգիպտոսի կայս. Բարձր. Գօմիսէրին հաղորդած էր Սբը Տ. Ուղղիի ներկայած ծրագրոյն ամփոփումն, Ղաղի Մուխթար փաշայի այդ ծրագրոյն պարունակած առաջարկութեանց անպատճառ կարծիք յայտներ է հեռագրաւ։ Թէեւ, կ'ըսէ Լ. Հէբալ, պաշտօնապէս արտօնեալ չենք ըսելու թէ այս խնդրոյն ունի Մուխթար փաշայի հեռագիրը, սակայն ընդհանրապէս ստոյգ նկատուած աղբիւրէ կը տեղեկանք թէ օսմ. բարձր գօմիսէրն յայտներ է կայս. կառավարութեան, թէ Խեդիվն և իւր ժողովուրդն հակառակ են Եգիպտոսի չեզոքացման գաղափարին։ Անգլօ-ֆրանսական թերթը կը յարէ թէ բրիտանական կառավարութիւնն ուրիշ ծրագիր չունի ներկայելիք, այնպէս որ եթէ չեզոքացման առաջարկը նպաստաւոր ընդունելութիւն չգտնէ, Բ. Դրան անկ պիտի լինի նոր համաձայնութեան մը հիմունքը պատրաստել։

ՑՈՑՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒՆՔ

Վաղը, շաբաթ, Յունաց Նորընտիր Պատրիարքն հանդիսաւորապէս կայս. պալատ պիտի երթայ Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու համար։ Թէբանէի կողմէ յատուկ չոգենաւ մը միջօրէին Մարմարի գիւղ պիտի ղրկուի Ն. Սրբազնութիւնը Տօրմա-Պահճէ փոխադրելու համար ուր պալատական կառքեր պիտի սպասեն։

* * *

Յունաց Նախկին Պատրիարքը Տ. Յովակիմ Դ.՝ Դատական և Կրօնական գործոց Նախարարութեան դիմելով վեցամսեայ պարմանաժամաւ արտօնութիւն խնդրած էր որպէս զի Մեծ Պահոց մէջ ուխտագնացութեան երթայ Յերուսաղէմ և վերադարձին այցելէ Ա.ինօրօղի վանքը։ Սոյն խնդիրը Վեհ. Սուլթանին մատուցած լինելով Ն. Վսեմութիւնն արտօնած է այս ուղեւորութիւնն և միանգամայն հրամայած որ 15,000 ղրուշ ճանապարհի ծախք տրուի Ն. Սրբազնութեան։

ՏԷՐՔՈՍԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ներքին գործոց Նախարար Վսեմ. Միւնիր փաշայի նախագահութեամբ յանձնաժողով մը նիստ ըրաւ երէկ ի Բ. Դուռն։ Սոյն յանձնաժողով, զոր կը կազմէին Առեւտրական և Հանրօգուտ շինութեանց Նախարար Զիհնի փաշա, քաղաքապետ Մաղհար փաշա և Ջրհանակիր զօրաց հրամանատար Զեկիէնի փաշա, զբաղեցաւ Պ. Պոդէնի մէկ ծրագրոյն քննութեամբ որ Ջրի ընկերութեան միջոցաւ Տէրքոսի լիճէն Պոլսոյ կողմն եւս ջուր փոխադրել կառաջարկէր։ Յանձնաժողովը վաղը վերստին պիտի գումարի և իւր յաջորդ նստին ընկերութեան կողմէ պաշտօնեայ մը պիտի հրաւիրի խնդրոյն վերջնական կարգադրութեանց վրայ բանակցելու համար։

ԴԱՐՁԵԱԼ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

Անձնասպանութիւնը համաճարակ ախտի մը երեւոյթն ստանալու վրայ են, այնքան կը բազմապատկին հետզհետէ։ Պէշիր Ֆուատ պէյի և Տր. Էսմէր պէյի տխուր օրինակը նոր հետեւող մ'աւելացաւ։ Այս անգամ իտալացի երիտասարդ մ'է անձնասպանն, Քասովիչ անուն։ Զորեքշաբթի իրիկուն Բերա, Թէփէ-Պաշի հանդիպակաց սրճարանէն մին մտաւ Քասովիչ, եւ նստաւ պատուհանին քով գտնուած սեղաններէն միոյն առջեւ։ Օղի մ'ուզեց զոր կլնեց ի մի ումպ, յետոյ հատ մ'ալ, երրորդ մ'ալ և այսպէս մինչեւ ինն գաւաթ օղի խմեց։ Ապա փոքրիկ ըէվոլվըր մը հանելով գրպանէն, սրտին դրաւ զայն եւ ձգանը սեղմեց։ Հրազէնի պայթումն ամբան անշշուկ եղաւ որ սրճարանին մէջ գրանուողներն եւ ո՛չ իսկ ուշադրութիւն դարձուցին. միայն տեսան որ գունատ երիտասարդ մը գետին կը գլորէր, առու ճիչ մ'արձակելով։ Անմիջապէս ոստաւորը վազեցին, կարծելով թէ արբեալ մ'էր, բայց երբ մօտեցան, արեան հոսումն եւ անկենդան մարմինն ամեն ինչ պարզեցին։ Ղալաթա-Սերայի ոստիկանութիւնն իրողութիւնն խմանալով, հելլենական և իտալական հիւպատոսարանաց գաւառներուն և բժշկի մը ընկերակցութեամբ արկածի վայրն հասաւ. այս վերջինն հաստատեց թէ երիտասարդը մեռած է։ Դրպանները խուզարկելով, թղթի կտոր մը գտան իւր ստորագրութեամբ, որ սա բառերը միայն կը պարունակէր «Ո՛չ զոր ամբաստանեցէք իմ մահուանս համար, ես զինքս սպաննեցի։» Բակին մէջ 20 փարայ միայն կար։ Կ'ըսուի թէ խեղճ երիտասարդը տասն օրէ ի վեր մայրաքաղաքս հասած էր Իզմիրէն և անձնասպանութեան առջի օրը ոսկի մը փոխ առած էր ծանօթէ մը բէվոլվերը գնելու համար։ Այս անձնասպանութեան շարժառիթ կը կարծուի ծայրայեղ թշուառութիւն յոր մատնուած էր։

* * *

Ուրիշ անձնասպանութեան դէպք մ'ալ կը պատմեն այս առաւօտեան թուրք լրագրերը։

Թնդանօթարանի վերատեսուչ հանդուցեալ Խալիլ փաշայի որդի հազարապետ Սալիհ պէյ նախընթաց օր Խասգիւղ սրճարանի մը մէջ ինքզինքը թունաւորեր է, սակայն սրճարանին մէջ դտնուող անձինք անմիջապէս Խասպարխանէի զինուորական հիւանդանոցը փոխադրեր են Սալիհ պէյն և բժշկական դարմաններու շնորհիւ թոյնի ազդեցութեան առաջն առեր են։

—Հէրէք՝ խօսելով զինուորական բժիշկ Խօմէր պէյի անձնասպանութեան փորձին վրայ, կ'ըսէ թէ մտային խանգարումէ մը առաջ եկած է այն։

ՎԱՌՆԱՅԻ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿՆ

Վառնայի Թղթաբեր չոգենաւն երէկ չեկաւ, որովհետեւ Ռուսճուքի երկաթուղւոյ գիծը ձիւնով պատած լինելով, եւրոպական սուրհանդակը Վառնա չէր հասած։ Շոգենաւն այս առաւօտ հասաւ, բայց առանց եւրոպական պայուսակները բերելու։

Կայս. կառավարութեան և Պառնսի Հիրշի միջեւ եղած անհամաձայնութիւնը բնելու պաշտօն ունեցող յանձնաժողովն երէկ ի նիստ գումարեցաւ և երկարօրէն խորհրդակցեցաւ, սակայն չը կարողացաւ որ և է որոշման յանգիլ։ Կ'ըսուի թէ յանձնաժողովը դեռ մէկ քանի նիստեր պիտի զոհէ իւր աշխատութիւններն աւարտելու համար։

—Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ, զինուորական երեք բժիշկներ Ափրիկեան Տրիպոլսոյ, Հիճազի, Եէմէնի, Պաղատի և Աբաբեոյ այլ կողմերը շրջելով բժշկական քննութիւններ պիտի կատարեն և հանրային առողջութիւնն ապահովելու համար զէնք եղածն ի գործ պիտի դնեն։ Սոյն երեք բժիշկներու ամսաթոշակաց վրայ կարիւր յաւելումներ եղած են և բաց ասած տեղակալ-գընդապետի մը յատուկ ճանապարհի ծախքը պիտի ստանան։ Վեհ. Սուլթանն հրամայած է նաև որ նոցա իւրաքանչիւրին տասն հազար ղրուշ վճարուի իրենց ուղեւորութեան պէտքերն հոգալու համար։

— Ոստիկանութեան վերատեսուչ Քեամիլ պէյ և Էրժիքի ընդհանուր տնօրէն Պ. Օպուանօ երէկ Բ. Դուռն երթալով յաջորդաբար տեսակցեցան Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին հետ։

—Բ. Դուռն հրամայած է հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութեան՝ որպէս զի պատրաստէ Անատոլուի երկաթուղւոյ շինութեան համար կիրելի պարմանագրոյն եւ յանձնառութեանց տեսերի ծրագիրը։ Այս գործողութեան կատարումէն անմիջապէս յետոյ, Նախարարաց Խորհուրդը պիտի զբաղի խնդրոյն վերջնական կարգադրութեամբ։

—Եանեայի պաշտօնական լրագիրը կը ծանուցանէ թէ գաւառին իշխանութիւնք անցեալ շաբթու Ա.յա-Սարանտայի նաւամատոյցին մօտ ձերբակալեր են կասկածելի երեւոյթով մարդ մը որ Յունաստանէն կուգար։ Ա.յդ մարդ քանի մը տարի առաջ իսլամական կրօնն ընդունած էր այն նպատակաւ որ կարենայ աւելի ազատօրէն մուտ գտնել Թեսալիոյ իսլամ ժողովրդեան մէջ եւ աւելի դիւրութեամբ կարենայ մեքենայութիւններ նիւթել ընդդէմ կայսրութեան։ Սակայն իւր եպերելի արարքներն երեւան ելած լինելով, Յունաստան ապաստանած էր որ կը ընակէր երեք ամսէ ի վեր։ Անցեալ ամառ Թուրքօ-Հելլենական սահմանագլխոյն վրայ պատահած անցեալ պահուն այդ մարդն է եղեր որ կը հրամայէր անկանոն յոյն զօրաց որք օսմ. բանակին դէմ էին, անօգուտ տեղը քանի մ'օր եւս երկարելով հակառութիւններն։ Ա.յդ խռովարար այս անգամ փորձած էր նորէն օսմանեան հողն անցնել Եպիրոսի մէջ քաղաքական մեքենայութիւններ նիւթելու համար, սակայն տեղւոյն իշխանութիւնք լաւ հսկողութեան մը շնորհիւ յաջողած են ձերբակալել զայն, երբ Ա.յա-Սարանտայի առջեւ ցամաք կ'ելնէր։

—Կայս. կառավարութիւնը Պերլինի օսմ. դեսպանին միջոցաւ բանակցութեան մտեր է, կրսուի, գերմանացի քանի մը դրամատերաց հետ, փոխառութիւնմը կնքելու համար։

—Ճերէյոէ-էլ-Հէյտ կը հրատարակէ Մուսէֆա-Փաշայէն իրեն ուղղեալ նամակ մը որ Բաւարիոյի կառավարիչ Սթանքօ Բաղպօնիքօֆի բռնապետութիւնները կը թուէ մանրամասնաբար։ Ա.յս մարդ, որ ժամանակաւ Մուսթաֆա-Փաշայի վարչական խորհրդոյ անդամակցութիւն վարած էր, վերջին տագնապներէն օգուտ քաղելով Արեւելեան Ռումէլի անցած և այն առենուն կառավարութեան վստահութիւնը գրաւելով Բաւարիոյի կառավարչութեան պաշտօնին կոչուած էր։ Սթանքօ այժմ իւր պաշտպանութեան ներքեւ առած է սահմանագլխոյն վրայ հաստատեալ աւազակներ, որք ամեն կերպ չարիք հասցնելէ յետոյ բնակչաց, Ռումէլի կ'ապաստանին եղեր, անպատիժ ապրելու համար։ Ա.յս մարդիկ չատ անգամ թուրքի հագուստով կը ծպտուին։

—Հանրային Պարտուց վարչութիւնը Բերայի քաղաքային ատենին դիմելով դատ բացած էր Մէրսինի երկաթուղւոյ ընկերութեան դէմ յայտարարելով որ սա դրօշմաթուղթ չէ փակցուցած ինչ ինչ պաշտօնագրոց վրայ եւ դատարանը 13,000 անգլիական ոսկւոյ տուգանաց դատապարտած էր երկաթուղւոյ ընկերութիւնն։ Հէբէրտ կիմանայ թէ այս վերջինը վերաքննութեան դիմած լինելով Վերաքննիչ ատեանը վաւերացուցած է նախնական դատարանի կողմէ տրուած վճիռն։

—Ա.յտընի համանուն լրագրոյն մէջ կը կարդանք.

«Ա.յտընի, Մաղնիսայի և շրջակայից մէջ գաղիական ախտը տակաւ առ տակաւ կ'աւելնայ։ Նահանգիս Վսեմ. կուսակալը նկատելով որ այս սոսկալի ախտի ճարակման կեդրոն են վատահամբաւ տուներն, որոշած է ազգու միջոցներ ձեռք առնուլ մոլութեան այդ վառարաններու բարձման համար։ Ն. Վսեմութիւնը նոյնպէս հրամայած է որ թաղապետութեան բժիշկներն ամեն ջանք ի գործ դնելով խնամեն այդ ախտէ վարակեալներն և զանոնք արտաքին յարաբերութիւններէ խստիւ արգելուն։»

—Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ կայս. անձնական Գանձուն Նախարարութիւնը կրօնական և դատական գրքեր բաշխեց Ադրիանուպոլսոյ շրջակայ արքունի կալուածոյ մէջ բնակող խամ գաղթականներու ազգոյց։

—Բարձրագոյն հրամանաւ Ուրֆայի (Եդեսիա) ընդհ. դատախազի օգնական Սալահէտտին պէյ Պիրէճիկ գնացեր է քննչական պաշտօնով։

—Շուէյտական դեսպան Պ. տ'Էհրէնոֆի երկու զաւակք՝ Օր. Իմէ և Իտա նշանուեր են, առաջինն իտալական դեսպանատան քարտուղար Քարլագի իշխանին հետ և երկրորդն իտալոյ ծովային սպայներէն Պ. Պէլմոնդէի հետ հարսանիք պիտի կատարուին մէկ ամսէն։

—Վեհ. Սուլթանը տասն չորս հատ կրօնական վերատաւուրներ և գեղեցիկ կամ մը նուիրած է Կէշիսլօրլուի շրջակայքը գտնուած Դաղի Սիւլէյման փաշայի Թիրպէին։ Կայս. սոյն պարգեւներն Կէշիսլօրլու ժամանելուն մեծաւ յարգանօք ընդունուեր և Թիրպէին տարուեր են։

—Սուրիոյ կուսակալին կողմէ մայրաքաղաքս հասած հեռագիր մը կը յայտնէ թէ նահանգին մարդահամարի գործողութիւնք ամբողջովին աւարտած են։

—Կարինէն կը գրեն թէ սաստիկ ցուրտ կը տիրէ գաւառին մէջ, շրջակայ լեռները ձիւնով ծածկուած եւ հաղորդակցութիւնք դժուարացած են։ Յունուար 20 ին, Քարտեղ լերան վրայ 3 մարդ եւ 28 ուղտ սառեր են։

—Հակառակ ոստիկանութեան պաշտօնական հերքման, Սրամպոլ կը պնդէ թէ արդարեւ կիւրակի օրը Դատը գիւղի մէջ տեղի ունեցած է մարդասպանութիւն մը, իւր պատճառ պարագայից մէջ, զրոյ իրեն հաղորդած է սպանելոյն եղբայրն արտասուագին։

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԾՕՐԹԱԳԻՒՂ

Իսրայէլական Սօմէհ Նօֆէլիմ ընկերութիւնն, ինչպէս յայտնի է, սովորութիւն ունի ամեն տարի ձմրան եղանակին մէջ դիմակաւոր և անդիմակ պարահանդէս մը տալ յՕրթագիւղ, Բարեսէր Ընկերութեան Թատրոնին մէջ։ Ընկերութեան անդամք այս տարի մեծամեծ ջանքեր ըրած են սովորականէն աւելի շքեղ ընծայելու համար իրենց Պարահանդէսն որ տեղի պիտի ունենայ վաղը գիշեր, ժամը 3 ու կէսին։ Սպարապետի զօրավար Վսեմ. Նէճիպ փաշա իւր հովանաւորութեան ներքեւ առած է Սօմէհ Նօֆէլիմ ընկերութեան սոյն պարահանդէսն որոյ արդիւնքը պիտի յատկացուի Իսրայէլեան Միութեան յիշեալ դիւղին մէջ ունեցած վարժարանաց նպաստելու։

Մտից տոմսի գինն է մէկ քառորդ ոսկի։

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԻՒԼԱԳԻՆ

Գրեց ԽՈՐԷՆ ԵՊԻՍԿ. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ

Եղեսեոյ Գերդ. Առաջնորդին սոյն իմաստասիրական երկն, ուղեւորութեանց պատմութեամբ եւ փիլիսոփայական խորհրդածութեամբք, հետաքրքրաշարժ եւ միանգամայն սրտաշարժ ու ախորժելի գործ մ'է, ամեն մարդու ընթերցանութեան արժանի։ Տըպագրուած է Զմիւռնիոյ Տէտէեան տպարանը։

Գինն է 8 ղրուշ։ 2—4

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱՃԱՆՆ ՀԱՎԱՍ

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍՐ ՀԻՒԱՆԴ

Պերլին, 16 փետր.

Վիլհելմ կայսրն հարբուխ կը նեղուի և անկոյնոյ կը ծառայէ։

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊ Ի ՍԵՐԲԻՍ.

Պելկրատ, 16 փետր.

Նախարարական տագնապ կայ պատերազմական Նախարարի բռնի հրաժարման վրայ, իբր շատ ռուսասէր։

ՊԱՊՆ ԵՒ Ա.ԶԱՐԵԱՆ

Հռոմ, 16 փետր.

Պապը, զԳերդ. Ա.զարեան ընդունած ժամանակ, դրուատեց զԱ.Հ. Սուլթանն՝ իւր հպատակաց թողած կրօնական ազատութեան համար։

Մոսկուա, 16 փետր.

Պ. Քաղքոֆ կը հերքէ Թայմսի այն լուրն թէ ինք համակրեան մեծ ցոյց մը կը պատրաստէ եղեր։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 6 փետրվար

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

			Դահեկան	
Երէկ երեկոյ գոց. (Մինչ.	Սերի	Գ. Կ.	14	28
Պօրսային գոցուելէն վերջը		4	14	28
Բերայի մէջ		»	—	—
Առաւօտուն բացուելուս		»	14	26
Բարձրագոյն գին		»	14	27
Նուազագոյն »		»	14	26
Կէս օրին		»	14	26
ԻՍԹԻԴՐԱԶԸ ՏԱԽԻԼԻ				
Երէկ երեկոյ	(Գ. Կ.)		40	26
Այս առաւօտ	» »		40	24
Կէս օր	» »		40	22
Փոխառութիւն 1858)				
» 1862)		A Սերի		21 20
» 1860)				
» 1863)		B »	13	25
» 1872)				
» 1865)				
» 1869)		C »	0	14 26
» 1873)				
ԻՆԹԻՖԻԷ ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ				
Երէկ երիկուն գոցուեցաւ.....			78	20
Այս առաւօտ բացուեցաւ Գ. Կ.			78	20
Կէս օրին			78	20
ԲԱԺՆԵՏՈՄՈՒ				
Սօսիէթէ ժէնէրալ	Գ. Կ.	Ա.ջգլ. Լ.	3	5
Քրէտի ժէնէրալ.....	Գ. Կ.	Օսմ. »	5	35
Պանք տը Փարիզ		» »	5	20
Սօս. Շանտ է վէլէօր...		» »	3	15
Թրամուէյ.....		» »	277	1/2
Ռումէլի երկաթուղի		Ֆր.	31	50
Օպլիկսաիսն տը Բրիւքսէլ		»	—	
Բաժնեթուղթի Լաբիսմի		»	75	
ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՅ				
Օսմանեան ոսկի		ղրշ. ...	100	
20 ֆրանքոյց		» ...	87	27
Ամերիկեան ոսկի		» ...	110	33
Բալ. Իմպերիալ		» ...	90	22
Բրիսկոյ		» ...	51	20
Ռուսական թղթադրամ		» ...	9	95
» ածանի		» ...	79	
Ֆիորին		» ...	—	—
Մէճ. արծ. (տարբ.)		» ...	107	1
Վենոյ		» ...	102	10
Հինգոյ		» ...	102	10
Մեթալիք		» ...	98	10
Թասֆիէ		» ...	19	25

ԱՂԹԱՄԱՐԱՅ ՎԱՆՔԸ

Նարեկու վանքէն դէպի հիւսիսային արեւելք՝ Ռշտունեաց գաւառի գեղեցկագոյն մի մասի վրայէն 2 ժամու մի միջոց է ո, կ'անջատէ այս երկու նշանաւոր վանքերն իրարմէ։ Սոյն միջոցի մէջ՝ Գաւաշու-Գրը ըսուած բլրակին վրայ կայ մի ամայի տաճար։ Դա Գաւաշու Ս. Աստուածածնին է՝ որ երբեմն իր շուրջն ունեցած է համալսարանաւոր մի բազմամարդ գիւղ՝ որոյ բեկորներուն հետ դարաւոր ննջեցելոց տխուր շիրիմներն և եթ այժմ ցնացած են այս կիսաքանդ տաճարին ընկեր։ Ուղեւոր մը երբ պահ մը գադար առնէ այս ամայի տաճարի քով և դիտէ այն տեսարանը զոր կը ներկայէ այս վայր՝ արդեօք կարելի՞ է չարի դնել այն մտածմանց և զգացմանց՝ որոց պատճառիչն նա։ Մէկ կողմէն դարձեալ «ամայի» Ս. Վարդանայ տաճարը (*) միւս կողմերէն նորէկ, Աղթամար, Առ տէր և ծովը կ'ապրեն մարդուս այնքան բուռն մի զգացում՝ որքան քաղցր է հաճոյական այս տեսարանը։ Մայիսի ամենաթարմ առաւօտներէն երեքը հոս վայելած՝ եւ կեանքի երջանկութիւնն հիւսող օրերի կարգը գրաւած են այս օրերը...։ Վար լինենք այդ ամայի տաճարէն։ Ամայութիւն դժբախտաբար մեր երկրորդ քայլափոխին կը հանդիպի։ Դեռ կէս ժամ Ս. Աստուածածնայ Տաճարէն յառաջ չը գացած դէպ երնիս կ'ելնէ պատմական Անձնասպանը։ Ատ լուութիւնն եւ ամայութիւնը կը տիրէ՝ ինչպէս մառախլապատ մոթ գիշերը։ Անձնասպանէն ո՛չ նուազ հեռի է Փչավանց 60 տնուոր հայ գիւղը՝ որ ունի 2 ողորմելի քահանայ եւ նեմմ եկեղեցի մը։ Այս գիւղ թէեւ 1/4 ժամու բացակայ Աղթամարէն՝ սակայն եւ այնպէս այնքան տխուր եւ բարոյապէս՝ որքան թէրեւս չեն այդ վառարանէն ամիսներով հեռի գիւղերը։ Այս կէտը այնքան կարեւոր է ուշադրութեան եւ դիտողութեան՝ ինչքան կենսական։ Բայց դժբախտաբար տեղւոյ անձկութիւնն առ այժմ կ'ստիպէ զիս անցնիլ լռութեամբ և չպարզել այն ներքին գաղտնեաց վարագոյրը որ իր ետեւ կը թագուցանէ մի տեսակ դերասանական խումբը՝ որոց դերերի շնորհիւ այսօր այդ վիճակն ունի նոյն գիւղ։ հետ դեռ շատ մը թեմեր որոնք կը վերաբերին Աղթամարայ տանն։

Փչավանց գիւղէն 1/4 ժամ կը տեսէ մեր ճամբան ուղղակի Աղթամարը երթալու համար։ Աղթամարայ դուրսի տունը, զոր կը կոչեն նաեւ Ախալանց՝ փոքր ինչ հողակոյտ մը դարատափի արեւելեան շուքի տակ կը Վանայ ծովի հարաւային արեւելեան ալեցկատեսիլ դարատանով մը շրջապատուած զմայլելի տեսարան մը կը յօրինի։ Բղնունեաց ծովու տարածութիւնն այս տեսարանի գեղեցկագոյն զարդն է։ Զուրն այնքան առատ է հոս՝ որ հոկտեմբերի մէջն անգամ նոր զօրութիւն եւ գոյն կ'ստանան այս պարտէզներ։

Աղթամարայ դուրսի տան չէնքը՝ կազմուած է մէկ քանի սենեակներէ, գոմերի և ախոռների հետ փոքրիկ մատուռ մը։ Խաչատուր Ս. Կաթողիկոսը 7-8 տարի առաջ անոնց կցած է կոկիկ վիհարանի մը չէնքը, երկու սրահներէ և երկու կոկիկ սենեակներէ բաղկացեալ երկյարկ չինուածով մը։ Դուրսի տան մօտէն նաև ձիթհանն և ջրաղացը՝ որոցմէ առաջինն կը լինի նաև հիւրանոց պատուաւոր անձանց երբ ձեռնունայն երեւնան հոս։ Միաբանական դասուն վերաբերուող աշխատաւորաց և Ս. Կաթողիկոսի խորհրդարանական գործողութեանց տեղն է այս՝ որ իր պարտէզներով մէկտեղ 1000 քառակուսի մեթրէն աւելի տեղ կը բռնէ տարածութեամբ։

Թողնենք Աղթամարայ

մէջ մէկ դարէ առաջ բնակութիւն ունեցողաց սերունդէն։ Այս կղզիի մէջ կը գտնուին երկու երեք ջրհորներ որոնք կը հոսեն բաւական քաղցրահամ և ցուրտ ջուր մը։ Կղզիի արևելակողմը անշարժ ապառաժների խարխիի վրայ Աղթամարայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ գաւառիկ տաճարն մի գեղեցկակերտ գմբէթով, որ Գագիկն և իր գործերը դեռ կը յիշեցունէ։ Տաճարը առանց ո և է սեան կամ հենարանի՝ չորս անկիւններէ ձեւացող խաչաձեւ կամարներուն ակոսովը ոմի մէջ հետզհետէ դրուած տաշածոյ քարերէ շինուած կայ մի տեղ՝ որ դեռ կը պահէ առանձին վեհութիւն մը։ Դա աղօթատեղին է Տաճարիս հիմնադրին։ Տաճարի որմերի ամէն մէկ քարի վրայ փորագրուած են զանազան պատկերներ. թէ որքան շքեղ եւ վայելուչ եղած է այս շէնքը՝ թող մեր Արծրունի պատգամիրն թուէ։ Տաճարէն դուրս՝ բակի ձախակողմը կայ Ս. Ստեփաննոս անուն աւերակ տաճարի մը բեկորները։ Բակի արեւմտակողմը՝ կրկնայարկ 10-12 սենեակների շարք մը կը տեսնուի, որոնք արդիւնք են խլրանցի Յակոբ Սրբազան փոխ-կաթողիկոսութեան անձնուէր աշխատութեանց. դէպի արեւմուտք հինէն մնացած քանի մը խուցեր կը տեսնուին՝ որոյ մէջն է նաեւ ոդրմելի վարժարանի շէնքը։ Բակի արեւելակողմը 84-85 թուականին շինուած նոր վէհարանը։ Խաչատուր Ս. կաթողիկոս բաւական ճաշակաւոր եղանակաւ մը հիմնել տուած է այս շէնքը որ անկէ առաջ իր բացակայութեամբ մեծ սալաս մը կը փայլեցնէր։ Նոր վէհարանի առաջին յարկի մէջ գրադարան մը կազմելու փափաքը յղացած էր նոյն միջոցին Ս. կաթողիկոսն եւ սակայն չը գիտենք իրականութիւն գտաւ թէ ոչ։ Աղթամարը որ հնութեան մէջը մեծ տեղ ունի, որքան ցաւալի է որ հետաքրքիր ուղեւոր մը անձեռնհաս կը լինի անցեալի մասին պատմական կամ հնագիտական ոևէ գաղափար մը ստանալու։ Աղթամարայ Ս. կաթողիկոսները եթէ դպրոց պահելու սուակ եւ կամք չեն ունեցած, արդեօք հին գրեանք խնայելո՞ւ, նոր հոգ չեն տարած, միթէ ասո՞նց ալ ոտիկ եւն կը հարուածուեր։ Որքան անգին գանձեր անհոգութեան զոհ գացեր են։ Աւա՛ղ.

Աղթամարայ նիւթական վիճակը շատ գոհացուցիչ է։ Իր ընդարձակ թեմերէն առնուած զանազան տուրքերէն ու մուտքերէն զատ ունի նաեւ հողային ահագին կալուածներ որոնք կարտադրեն ամենայն դիւրութեամբ վանքի տարեկան պաշարն։

Մենք ունինք գրելիք դիտողութիւնք որը կը պատկանին այս պիսի ազգ. հաստատութեանց ներքին վիճակին, բայց քանի որ տեղն եկած է՝ կ'ըսեմ թէ, Աղթամար հակառակ այն բոլոր նիւթական հոգսերը այժերին բարոյապէս իր կոչման համապատասխան կը ներկայէ։ Վանուցս միաբանական դասը սպառման կը մատ։ Դպրոցը՝ որ պեռ մանուկ սակայն անսնունդ ծերի մը դպրոցի երեւոյթով շատ ցաւեր ունէր։ Թէ ինչո՞ւ այս ամենը՝ պատճառը շատ պարզ է . . . .

Ղ. Գ. ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՅՈՑ [12]

ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Դ. ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ

Մանուկը (մինչեւ 7-8 տարեկան հասակը) չունի կամք բառի բուն նշանակութեամբ. նորա միակ ունեցածը կամակորութիւնն է, զոր ստոր կամ մոլեկան չ-ոտ կարելի է անուանել։

Մանկան մարմնի գործարանական (ուտելու, խմելու, խաղալու, քնելու և այլն) պահանջմանց բնազդական բաղձանքները կը դրդեն զնա բաւարարութիւն տալ այդ պահանջմանց, զոր և կ'անէ մանուկը։ Այդ պահանջմանց յառաջ կոչած բաղձանքներէն (բնազդական) մէկը կամ միւսը կարող է, նայելով մանկան բնածին տրամադրութեանցը, ամենէն հաճոյական (հզօրագոյն) ազդեցութիւն ունեցող լինել և յաճախ իւր պահանջը յառաջ բերելով հարկադրել մանուկը որ յաճախակի բաւարարութիւն տայ իւր համապատասխան պահանջմանն։ Այսպիսի յաճախ կրկնումները հետզհետէ ա՛նքան կը զօրացնեն այդ հաճոյական բաղձանքի համապատասխան պահանջմանն բաւարարութիւն տալու պէտքը, որ ի վերջոյ այդ պահանջը մի ներքին հզօր դրդիչ կը դառնայ։ Եւ երբ անդամ մի այդ դրդիչը դարձեալ բաւարարութիւն պահանջէ և յանկարծ արդելքի հանդիպի (օրինակ. անուշեղէն ուտելու վարժած մանուկը անուշ խնդրէ և մայրը մերժէ կատարել այդ խնդիրը) կ'սկսի ընդդիմութիւն ցոյց տալ և պահանջել որ այդ բաւարարութիւնը անպատճառ տրուի իրեն։ Որչափ աւելի հզօր լինի արդելքը, այնչափ ևս աւելի կը լինի ընդդիմադրութիւնը։ Դրդչի այդ ընդդիմադրութիւնն է ահա այն զոր կամակորութիւն կը կոչենք։

Մանուկը, տդէտ մարդը և տդէտ ազգը ըստ բնաւորութեան (եթէ միայն կարելի է այսպէս ասել) միևնոյն դասակարգին կը պատկանին։ Սոքա դիւրաւ անձնատուր կը լինին ստոր (ուղղակի կազմուածքի պահանջներէն ծագող) մոլութեանց, որպիսիք են, ագրկամոլութիւն, արբեցողութիւն, վաւշոտութիւն ևն, նայելով թէ նոքա այդ մոլութիւններէն որո՛ւ համար ամենէն աւելի զօրեղ բնածին տրամադրութիւն ունին։

Մարդուս երբեմն այնպէս կը թուի, թէ մանուկը կամք ունենալու է, զի սա յաճախ նպատակարարար գործեր ևս կը կատարէ. սակայն այդ եղրակացութիւնը սխալ է, որովհետև այդ գործի ո՛չ նպատակն է մանկան համար նախորոշ պարզ և գիտակցական և ո՛չ շարժառիթն է իւր սեպհական հաստատ կամքի ծնունդ, այլ իւր հզինակութեանն են (ծնող, դաստիարակ ևն)։ Այս դէպքում մանուկը լոկ հրամանակատար կոյր գործիք մ'է։

Տղայութեան հասակին մէջ (7-8էն մինչ 14-15 տարեկան) զուտ գործարանական պահանջմանց բաւարարութիւն տալու բնազդական բուռն բաղձանքները կը կորցնեն իւրեանց նախկին զօրութիւնը և տեղի կուտան աւելի բարձր բաղձանաց և գործերու։ Տղան երկար տարիներու ընթացքի մէջ շատ անգամ առիթ ունենալով կրկին և կրկին դիտել, փորձել և ստուգել զինքը շրջապատող իրերը և երեւոյթները, հետզհետէ աւելի և աւելի պարզ դաղափար կը կազմէ նոցա վերայ և հակադարձն. նոցա վերայ աւելի պարզ դաղափար ստանալովն միջոց կունենայ աւելի ևս ճիշդ և դիտակցաբար կըրկնել իւր փորձերը և աւելի յաջող վախճանի հասնել։ Այս եղանակաւ տղայի դիտակցութեան մէջ կը կազմուին բազմաթիւ պատճառական (causal) մտաւոր շարքեր, յորոց իւրաքանչիւրն այս կամ այն գործը կամ ընկերային յարաբերութիւնը կատարելու ճանապարհը կը ցուցնէ։ Այսպիսի պատճառական շարքերէ մինն, զորօրինակ կարող էր ցուցնել թէ ինչպէս պէտք է ծխագլան մի պատրաստել. «Ձեռքը տանիլ դրպանը, հանել ծխատուփը, բանալ զան, փրցունել ծխաթերթիկ մի, վերցնել փոքր ինչ ծխախոտ, դնել զան ծխաթերթիկի մէջ, գլանելով փաթաթել ծխախոտը, ծխաթերթիկի ազատ եզրը թրջել, վերջինս փակցնել գլանակին»։—եւ ահա ծխագլան մի։

Այս պատճառական մտաւոր շարքը լինն անդամներէ (1. Ձեռքը տանիլ դրպանը, 2. հանել ծխատուփը ևն) կազմուած լինելով և իւրաքանչիւր անդամն ևս մի որոշ գործողութեան (1. Ձեռքը դրպանը տանելու գործողութիւն, 2. ծխատուփը հանելու գործողութիւնը ևն) հատապատասխան լինելով, անհրաժեշտ է, որ ամէն անդամ, երբ ծխագլան մի շինել կամենանք, այդ պատճառական մտաւոր շարքի թէ՛ անդամներն և թէ՛ նոցա համապատասխան գործողութիւններն ճիշդ միևնոյն կարգով պարբերին։ Եթէ շարքը հակառակ կամ խառն կարգաւ շարուի, այն ժամանակ ո՛չ միայն ևս ո՛չ գործ կարդիւնաւորուի։

Այս թէ՛ մտաւոր ևս թէ՛ գործողութեանց շարքերը այն պատճառաւ պատճառական կը կոչուին, որ դոցա անդամները պատճառական կերպով են կապակցուած միմեանց հետ, այսինքն նոցանէ իւրաքանչիւրն իւր յաջորդի պատճառը ևս միանգամայն իւր նախորդի հետեւանքն է. օրինակ, վերոյիշեալ շարքի մէջ՝ «հանել ծխատուփը» անդամը է պատճառ իւր յաջորդին, այն է՝ «բանալ ծխատուփը» անդամին և միանգամայն հետեւանք է իւր նախորդին, այն է՝ «ձեռքը տանիլ դրպանը» անդամին։ Միմիայն շարքի առաջին (ձեռքը տանիլ դրպանը) անդամն է, որ պատճառ է (շարժառիթ է) առանց ինքը հետեւանք լինելու, և վերջին անդամն՝ (վերջինս փակցնել գլանակին) որ միայն հետեւանք է առանց պատճառ լինել կարողանալու։ Պատճառական մտաւոր շարքի վերջին անդամով կարտայայտուի գործի նպատակը, իսկ պատճառական գործողութեանց վերջին անդամն կ'աւարտի գործը։

Այս կերպով կարելի է հաղարաւմէկ գործերու և ընկերային յարաբերութեանց (վարմանց) վերաբերեալ մտաւոր և գործողութեանց պատճառական շարքեր գտնել։ Ինչպէս, լուցկի մը վառելու, բաժակ մի ջուր խմելու, մատնտ մի կտրելու, կով կթելու, նկատողութիւն մը գրելու ևն ևն։

Երբ տղան խոր համոզուած է, որ իւր դիտակցութեան միջի այս կամ այն պատճառական մտաւոր շարքն անպատճառ կարող է իրագործել (զի նա այդ գուցէ հարիւրաւոր անդամ արդէն յաջողութեամբ կատարած է) այն ժամանակ այդ պարզ նշան մի է, որ նա այդ բանի վերաբերմամբ կամք ունի։ Նա կարող է վճռաբար ասել. «Ես կ'ուզեմ անել այս գործը»։ Եւ որովհետեւ տղան հաղարաւոր պատճառական մտաւոր շարքեր ունի իւր դիտակցութեան մէջ, զորս նա անպատճառ իրագործել կարող է, ուստի և նա հաղարաւոր մասնաւոր կամքեր ունի։

Այս վիճակին մէջ կը գտնուի արդէն, երբ նորան օգնութեան կը հասնի դպրոցը իւր ճիշդ և դրական դիտութիւններով։ Որչափ աւելի հիմնաւոր, այն է փորձնական, բացատրական, հետաքրքրական, տրամաբանական և գործնական կերպով աւանդուին դիտութիւններն, այնքան աւելի կանոնաւոր և պարզ կը կազմուին տղու հոգու մէջ պատճառական մտաւոր շարքերը։ Դորա հակառակ մեծ անբաղդութիւն կը լինէր, եթէ դիտութիւնները վեր ի վայր, թերի կամ սխալ աւանդուէին աշակերտաց, զի նոքա այդպիսի դէպքում կարծելով թէ իւրեանց մտաւոր աշխարհի մէջ ցան և ցրիւ և անհամակարգ թափթփուած դիտութեանց բեկորները յիրաւի ճշմարիտ դիտենալներ ու կարողանալներ են, դիւրաւ պիտի իմաստակութեան մոլար աշխարհը թաւալուէին։ Իմաստակ, կ'ասեմ, այդ մարդկային արարածի ամենէն անտանելի տեսակը, որը, ոչ մի չափ չը ճանաչելով, ամէն բան գիտելով և ոչինչ չը գիտենալով, այն է իւր գիտցածի և կարողացածի քանակը և որակը ճիշդ գնահատել չը կարողանալով, ինքզինքը ամենագէտ, ամէն բան և ամէն մարդ քննադատելու ձեռնհաս, ամէն բանի ձեռնարկելու կարող կը կարծէ, որը զինքը պաթելու չափ մեծ դիրեւակայէ, ամէն կարծիքէ վեր կը համարէ, կարճ՝ որը իւր եսէն այն կողմ ոչինչ և ոչ ոք կը տեսնէ։

Մանուկը չունէր կամք, ապա ուրեմն և չէր կարող ունենալ բնաւորութիւն. բայց տղան, որ շատ կամքեր ունի, հետեւաբար պէտք էր որ շատ բնաւորութիւններ ևս ունենար, սակայն իրողութիւնը դորա բոլորովին հակառակը կը ցուցնէ։

Ուր շատ հաւասար ուժով կամքեր կան, այն տեղ չէ կարող կամքի իշխանութիւն (բնաւորութիւն) լինել, զի նոքա միմեանց ընդդիմադրելով փոխադարձաբար կը չեղոքացնեն դիրար, նրման առանց առենապետի ժողովի մի անդամներուն, որոց իւրաքանչիւրը իւր խօսքը յառաջ տանել ուզելով, և ո՛չ մէկումն ընդունելութիւն կը գտնի միւսներէն և ժողովը անհետեւանք կը ցրուի։ Տղան կարող է գործել ըստ հրամանի, բայց ո՛չ կուրօրէն որպէս մանուկը, այլ գիտակցաբար։

Այս դէպքում տղան նման են կիսակերթ մարդը, կիսակերթ ազգը և իգական սեռը ընդհանրապէս, որը միաժամանակ թէ շատ բնաւորութիւններ ունին և թէ ոչ մի հաստատ բնաւորութիւն չունին։ Սոցա բնաւորութեան կենդրոնը (կամքը) փոփոխական լինելով, այն է նոցա մէջ մերթ այս և մերթ այն մասնաւոր կամքը իշխող հանդիսանալով, հետեւական (conséquent) լինել չեն կարող իւրեանց մտածմանց և գործոց մէջ. այսօր այսպէս կը մտածեն և կը գործեն, իսկ վաղը ա՛ղապէս, որով և դիւրաթեք և հակամէտ կը լինին դէպի մոլութիւն։

Տղան ևս կարող է ունենալ իւր յատուկութիւնն, ինչպէս մանուկը կամակորութիւնն, սակայն ո՛չ այնչափ իւր կազմուածքի գործարանական պահանջմանց (մարմնական ե-ին) բաւարարութիւն տալու նկատմամբ, որչափ իւր հոգեկան ե-ին դեղասիրական բաղձանաց բաւարարութիւն տալու վերաբերմամբ որպիսիք են. զուարճասիրութիւն (թատրոն, կրկէս, պարահանդէս, հարսանիք ևն.) պճնասիրութիւն (նորաձեւ զգեստներ, կահաւորութիւն ևն.), անպատուութիւն ևն։

Պատանեկութեան հասակին մէջ (14-15էն մինչեւ 21-22 տարեկան հասակը) այդ բաղմաթիւ (զանազան գործերու և ընտանեկան, դպրոցական հասարակական, ազգային, պետական և հանրամարդկային օգտակար կամ վնասակար, բարի կամ չար, բարոյական կամ անբարոյական ընկերային յարաբերութեանց վերաբերեալ) մասնաւոր կամքերը, որը տակաւին միմիանցմէ անջատ և անհամակարգ վիճակի մէջ կը գտնուին, հետզհետէ շնորհիւ անընդհատ փորձառութեանց և մտաւոր խուզարկութեանց (spéculation), որոշ խմբերու կը միանան, որոց իւրաքանչիւրը այս կամ այն համանման գործերուն կամ համանման ընկերային յարաբերութեանց կը վերաբերին։ Այս խմբերէն իւրաքանչիւրի մէջ նման մասերը բաղադրուելով (լծորդուելով) իսկ անման մասերն բաշխուելով (դուրս նետուելով) (ճիշդ այն ձեւով, որով կովի մասին գաղափար կը կազմուի. — Տես Ուսման աւանդման եղանակը) կը կազմուի նոյնատեսակ գործոց կամ յարաբերութեանց (վարմանց) գաղափարը։ Հետզհետէ այդ գործոց կամ վարմանց համանման գաղափարներէն նոյնպէս լծորդութեամբ և բաշխմամբ (նոյն ձեւով, որով կը կազմուի որոճող կենդանեաց գաղափարը. — Տես. Ուսման աւանդման եղանակը) կը կազմուին բարձրագոյն գաղափարներ, զորս սկզբունք կը կոչենք։ Այս սկզբունքներէն մինն կամ միւսն նայելով անհատի հզօրագոյն բնածին տրամադրութեան և ստացած դաստիարակական ուղղութեանն, զօրաւորագոյն հանդիսանալով, մի տեսակ դերիշխանութիւն կ'ըստանայ միւսներուն վերայ (կենդրոն կը ներկայանայ) և ինքզինքը նոյն անհատի բոլոր գործոց և վարմանց համար որպէս մի ընդհանուր չափ, օրէնք, առաջնորդող ասաղ կամ զեկավար կը հրատարակէ (միապետութիւն)։ Այս գերիշխան սկզբունքն է այն, զոր մենք ընդհանուր կամք կը կոչենք։

Ընդհանուր կամքը կարող է այս կամ այն վայելչասիրական, շահադիտական, փառասիրական ևն. բաղձանաց մէջ կայացած լինել. երբ այս կամ այն տեսակ (վայելչասիրական ևն.) ընդհանուր կամք ունեցող անձը մի որեւէ գործ կամ ընկերային յարաբերութիւն անել կամենայ, անհրաժեշտ պարտաւորեալ կը լինի իւր այդ անխնձք գործի կամ վարման վերաբերեալ մասնաւոր կամքը նոյն ընդհանուր կամքի տնօրէնութեանը ենթարկել, այսինքն ա՛յնպէս գործել կամ վարուիլ, ինչպէս կը հրամայէ իրեն այդ ընդհանուր կամքը։ Ըստ այսմ շահադիտական ընդհանուր կամք ունեցողը իւր բոլոր գործ ու վարմունքը այդ կամքի վերայ կը չափէ և կշռէ, փառասիրական ընդհանուր կամք ունեցողը՝ այդ կամքի վերայ։ Սակայն ո՛չ եթէ միայն իւր անձնական՝ այլ և օտարի գործն ու վարմունքը իւր նոյն այդ ընդհանուր կամքի (շահադիտական ևն) տեսակէտով կը դատէ և վճիռ կուտայ նորա վերայ։ Ընդհանուր կամքն է (այդ մարդուս ամբողջ նը-ը կառավարող զօրութիւնն), որ կ'որոշէ մարդուս բնաւորութիւնը։ Ով փառասիրական ընդհանուր կամք ունի, նա ևս փառասիրական բնաւորութիւն ունի, ով շահադիտական՝ շահադիտական ևն։

Պատանի, լուսամիտ մարդը և լուսաւորեալ ազգը ընդհանրապէս և կանայք մասնաւորապէս միևնոյն դասակարգին կը պատկանին։

Յայս վայր խօսածներս ընտանեկան և դպրոցական շրջաններուն կը վերաբերին։ այսուհետեւ (22 տարեկանէն վեր, երիտասարդական և արական հասակին մէջ) կ'սկսի երրորդ՝ այն է առօրեայ կենցաղավարական շրջանը։

Իսկապէս ասած, այս շրջանին մէջ է, ուր կը հասունանայ, այն է կը կատարելագործուի և կը հաստատուի բնաւորութիւնը։ Առաջին մանաւանդ երկրորդ շրջանին մէջ մանուկ-տղայ-պատանին իւր մէջ միմիայն կամքի, գաղափարի և սկզբունքներու լոկ տեսութիւններ և վերջը մի ընդհանուր կամք գոյացուց, որը սակայն իրական կեանքի բովին մէջ տակաւին չը ղոռուած և չը թրծուած լինելով չէ կարող մի գործնական արժէք և նշանակութիւն ունենալ։ Երիտասարդը այս երրորդ փշոտ ու տատասկոտ շրջանին մէջ իւրաքանչիւր քայլափոխում միջոցներու պակասութեանց, բնական արգելքներու, մարդկային ընդդիմադրող կամքերու ևն. հանդիպելով, ստիպուած պէտք է լինի շարունակ մաքառիլ նոցա դէմ, որպէսզի իրեն համար ճանապարհ բանայ։ Այդ կռիւները կարող են փոփոխ բազդ ունենալ և ի վերջոյ յաղթութեամբ կամ պարտութեամբ վերջանալ. յաճախ յաղթողը մի որոշ չափով հզօր բնաւորութիւն ձեռք կը բերէ, իսկ յաճախ յաղթուածը կը մնայ կամ կը դառնայ մի փոփոխական բնաւորութեան տէր կամ նոյն իսկ անբնաւորութիւն անձ մը։

Սակայն կարող է պատահել, որ մարդ մի, որը տասնեակ տարիներու մէջ մի խիստ հզօր բնաւորութեան չէնք եր կառուցած, յանկարծ կա՛մ բազդի ջախջախիչ հարուածներուն և կամ բարոյական բարձր սկզբունքներու ազդեցութեան շնորհիւ կամ խսպառ կորցնի իւր բնաւորութիւնն եւ ստոր մարութեան մի մէջ ընկնի, օրինակ, շահադէտ վաճառականը՝ արբեցող մնայ, և կամ խսպառ շեղաշրջի իւր բնաւորութիւնն, օրինակ, մոլի, առիւծ Տրդատը՝ առաքինի, հեզ միաբանակեաց։ Այսպիսի դիպուածում հզօրագոյն բընածին տրամադրութիւնը չի ջնջուիր, այլ ընդհանուր կամք (իշխան) լինելէ դադարելով՝ մասնաւոր կամքի (հպատակ) ատիճանին կ'իջնէ, և հնազանդօրէն կը հպատակի նոր իշխանին կամ նախագահին։

Որչափ աւելի երկար ժամանակ շարունակի ընդհանուր կամքը իւր իշխանութիւնը և որչափ աւելի շատ և մեծամեծ խոչընդոտներու յաղթէ, այնքան աւելի կը զօրանայ նա, մարդուս բնաւորութիւնը այնքան աւելի հզօր, անփոփոխելի և անրնկճելի կը դառնայ, այլ խօսքով այնքան աւելի կը կեդրոնանայ։ Կեդրոնացեալ կամք ասելով կը հասկանանք այն ընդհանուր կամքը, որը բաղմաթիւ հմաստաղնանք օգնական կամքերը ունի, այսինքն ընդհանուր կամքի որպէս սաղմն ծառայող գլխաւոր բնածին տրամադրութիւնը շատ մի իրեն նպաստաւոր ցեղակից բնածին տրամադրութիւններ ունի իւր շուրջը, որոնք, որպէս ջերմ և անձնուէր կուսակիցներ, ոյժ կուտան իւրեանց ցեղապետին, նման քաղաքական կուսակցութեան մի (պահպանողական, ազատամիտ ևն) պարագլխի կուսակիցներուն։ Կեդրոնացեալ ընդհանուր կամքը զօրանալով ի վերջոյ անդիմադրելի ներքին մղիչ մի կը դառնայ դէպի գործունէութիւն, որոյ առաջ ամենայն խութ և խափան կը փշրուին ու կը հարթուին։ Այս չափին կարող է հասնիլ միայն այր մարդու բնաւորութիւնը, իսկ կնոջ՝ երբեք կամ դուցէ որպէս հազուագիւտ բացառութիւն։

Որչափ աւելի հզօր է բնաւորութիւնը, այնքան աւելի հաւանելի է նա դեղասիրական տեսակէտէ առած, բայց ծայրայեղ հզօրը՝ խոնարհեցնող, սոսկումն ազդող և երկրպագել տուող ոյժ ունի։ Այս կարգին էր ահա Մեծն Նափոլէօն Բոնափարթէի անսահման փառասիրական կեդրոնացեալ անընկճելի-հզօր բնաւորութիւնը։ Բոնափարթէի բնաւորութիւնը գուցէ նշական հզօր բնաւորութիւն է, զոր երբէք ծնած է երկրագունդը. նորա նայուածքը տիրական էր, շարժուածքը՝ յաղթական, խօսքը՝ հրաման, ցանկութիւնը՝ կամք և կամքը՝ գործ . . . . Երկու օրինակ. Անգամ մի, երբ Նափոլէօն ձիով կ'երթար, նորա թաչկինակը վայր ինկաւ։ Նորա հետեւորդ սպան, այդ տեսնելով, իսկոյն վայր թռաւ իւր ձիէն եւ վերցնելով թաչկինակը տուաւ նորան։ «Շնորհակալ եմ, գնդապետ», ասաց Նափոլէօն. եւ այն վայրկենէն սպան գնդապետ էր — (խօսքը՝ հրաման)։ Երբ Նափոլէօն իւր իտալական արշաւանքի ժամանակ հեռուէն Միլան քաղաքը տեսաւ, ասաց իւր զօրաց. «Enfants! aujourd'hui j'ai trente ans, demain j'aurai Mil an» — եւ յիրաւի երկրորդ օրը առաւ Միլանը — (կամքը՝ գործ)։

Այս մեծ մարդու փառաց գանձիները այնքան բազմաթիւ և չոչղողուն են, որ, որպէս արեւի ճաճանչներ, կը խստացնեն հասարակ մահկանացուի աչքերը և թոյլ չեն տար նշմարել նոցա ներքեւ պատսպարուած անմեղ արեան ճապաղիքով թաթախուած այն մարդկային հրէշը, որ հրով ու սրով այրեց, աւերեց Եւրոպա, Ասիա և Ափրիկէ, որ միլիոնաւոր իւր նմանները գազանաբար մորթոտել տուաւ պատերազմի ահեղ դաշտերուն մէջ և սեւ սգով պատեց տասնեակ միլիոն սիրող սրտեր . . . ։—

Այո՛, Նափոլէօնի բնաւորութիւնը կենդրոնացեալ անեղուաճ-հզօր բնաւորութեան տիպար մի է, բայց . . . սակայն անբարոյական բնաւորութիւն։

Այժմ քանի մի խօսք ևս բարոյական բնաւորութեան մասին։

Դ. ԲԱԼԱՆԹԱՐԵԱՆՑ

(Շարունակելի)

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԴԻՄԱԿԱՅԻՐ ԵՒ ԱՆԴԻՄԱԿ

Ի ՆՊԱՍՏ

Կաթողիկէ Հայոց Արիավարժ ՅԱԿՈԲԵԱՆ Վարժարանին։

Շաբաթ, 7/19 Փետրվար 1887, երեկոյեան ժամ 4 ին

Ի ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ ԲԵՐԱՑԻ

ՄՈՒՏՔ ՄԼԿ ՕՍՄ. ՈՍԿԻ

ԿԱՐԳԱԴԻՐ ՕՏԱՆՁԱՒՈՒՄԲ

Վսեմ. Արիստակէս էֆ. Ագարեան, Նախագահ Ա.-Ե.-գրական Մենկէն Նախագահ
Մեծ. Կարապետ էֆ. Խուսարեան, Անդամ Վերջաբանի։ Անենի Դեր-Նախագահ
» Յովսէփ էֆ. Ագարեան Դանձապետ
» Յովհաննէս Պէյ Գուլամեան Քարտուղար
Մեծ. Արիկեան Գրիգոր էֆէնտի
» Ալիքսանեան Յովհաննէս էֆէնտի
Վսեմ. Ալանվէրտեան Յովհաննէս էֆէնտի Անդամ Մերկոյսի
Մեծ. Ագապեան Յովհաննէս էֆէնտի
» Բարսեղեան Լեւոն Պէյ
Վսեմ. Բօրթուգալեան Մ[illegible] էֆէնտի, Նախագահ Մ[illegible] Ժողովոց
» Գուլամեան Պետրոս էֆէնտի Վերաբերեալ Անդամաց և Հաշուց
» Հաճատեան Սարգիս էֆէնտի
Մեծ. Հասան Պողոս էֆէնտի
» Հէքիմեան Մկրտիչ »
» Ճիվէլէկեան Տիգրան էֆէնտի, Տէր և Տէրէն Ճերէկեան Շարքէի Լրատարու
Վսեմ. Մըսըրլեան Օննիկ պէյ, Անդամ Հաշուեքննութեան Ատենի
» Նուրեան Յովհաննէս էֆէնտի, Անդամ Պեռոնեան Խորհրդոյ
Մեծ. Նուրիճան Յովսէփ էֆէնտի
» Պէրպէրեան Պետրոս »
» Պիլզիքճեան Յովսէփ »
» Սամանճեան Գէորգ Պէյ,
» Ֆօրէ Անթուան էֆէնտի։

Ամէն մարդու համար ԱՌՈՂՋՈՒԹԵԱՆ գլխաւոր պայմանն է թող չտալ որ մաղասը մնայ լեարդին վրայ։ Արդ, Տ-էոր Հէյուոդէ Ամերիկեան հռչակաւոր Դեղագործները մասնաւորապէս շինուած են լեարդը մաքրելու համար թէ՛ անորժահամ են, և թէ՛ մէկ անգամի համար մէկ դեղահատ կը բաւէ։ Իւրաքանչիւր շիշ կը պարունակէ 20 դեղահատ։ Կը ծախուի գլխաւոր դեղատան մէջ։ Ընդհանուր կեդրոնատեղին է Դեղաց գործական Մթերանոցն, Կալաթիայի մեծ փողոց, 35 (կայսրան Թրանուէյից)։ Գաւառները կը զրկուի առանց փոխադրութեան ծախքի, հանդերձ ծանօթութեամբ, և մեկնութեամբ, ի փոխարէն 10 զրշ։ Թղթատարական տոմսի։

ՇԱՄԲԱՆԵԻ ԳԻՆԻՆԵՐ

ՆՈՒԷԼ ԵՒ ՇԱՆՏՈՆԻ

Այս ամենարնտիր և հանրածանօթ գինիներուն մայրաքաղաքիս ներկայացուցիչ է Պ. Ֆ Լուի Գոմանտինկէր։ Գնորդք այս կերպիւ կրնան հպատակել վաւերական գինիներ։

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

ՀՈՒՆԳԱՐԱԿԱՆ ԳԻՆԻՆԵՐՈՒ

Այս առանձնակարգ կարմիր և սպիտակ գինիներն, տակառակով եւ շիշերով, 1834էն մինչեւ 1880, կը ծախուին հնութեան համեմատ։ Պէտք է ընթացիկ գնոց ցուցակն առնուլ Պ. Ֆ. Լուի Գոմանտինկէրի, Բերայի մեծ փողոց, 179 եւ 437։

Օ ՖԱՊՈՒԻՔ ՌԷՒԻՆԻ

ՅԱՅՈՒԹԻՒՆ ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ—ՅՈՅ

Պօն Մարշէի քով (Նախկին տուն Շավէնի)

Միացեալ Գործարանաց մեծ վաճառատանց տեսարք, հաւատարիմ իրենց սկզբան որ է իրենց ապրանաց մեթերքը վերանորոգել ամէն եղանակին, որոշած լինելով ծանր զոհողութիւններ ընել, յուսնուար 12|24 սկսեալ կազմուորած են արտասովոր վաճառում մը, գնորդաց համար յոյժ նպաստաւոր պայմաններով։ Ուստի վստահ են թէ ամէն ոք պիտի փութայ առիթէն օգուտ քաղելով չափազանց զեղչեալ գնումներ ընել։

Ծան. Զմիրն յառաջացած լինելուն պատճառաւ, ձմեռնային ապրանքները մանաւանդ մեծ զեղչով պիտի վաճառին։

Աւստրիկ ի վաճառ հանուած ապրանքներ։

Ամէն տեսակ Բրդեղէնք և Մեսաքսեղէնք, Ֆրանսական և անգլիական ընտիր կտաւներ, ամէն գոյնի Ասդրաքան, սեւ և գունաւոր Թաւիշք, Ժանեակք, Մատամբոլ, Ամերիկան, Ասուիք, սեպագին քանակութեամբ Գուլպա եւ Կօշիկ, Հոլանոցք, Շապիկք, տուուեայ Բաճկոնակք, Սեղանի Անձեռոցք և Սպաք, Վերմակներ, Թաշկինակներ, Ձեռնոցք, Սեղմիրանք, և հազար ուրիշ նիւթեր տրանց, կանանց և տղայոց համար։

ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ԱՌԻԹ

Գեղանիւս Ժէրսէյներ, 80 զրշէն 48 ի ինչ։

Մետաքս Սադէն, կանգունը 6 1/2 էն 3 1/2 ի

Բրդէ շրջազգեստներ, սկսեալ 6 1/2 զրշէն։

Արանց համար զուտ բրդեայ բաճկոնակներ, սկսեալ 7 զրշէն։

Կարասեաց համար Գուէթոն, կանգունը 1 3/4 զրշ։

Ամերիկեան կտաւ, 24 եարտանոց ծրարն 28 զրշ։

Ֆանելա զուտ բրդէ, կանգունը 2 1/4 զրշէն սկսեալ։

Մեւ Մերինոս, կանգունը 3 3/4 զրշէն։

Որսի համար արանց ժիլէներ, 12 զրշէն։

Գունաւոր ֆլանելէ շապիկներ 12 զրշէն

Հոտաւէտ իւղեր, ժապաւէնք, ժանեակք։

ՈՐՈՇԵԱԼ ԳԻՆ, ԿԱՆԽԻԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ

9—15

ԻԼԱՆ

ՇԷՀԻՐ ԷՄԱՆԷԹԻ

Տէրսաատէթ վէ պիւլատը սէլէսէտ վագը մաարուֆ սուլար իլէ գօթրալար վէ զիւպհիյէ բուսումը վէ տարբէի Էմանէթ բաղուշճըլըղը վէ տէվաբը պէլէտիյէ տախիլիտէքի չէքիլէր վէ քիրեճ բէսմի վէ սաիր բուսումաթը միւթէֆէրրիգա եէրմի պէչինճի չարչէնպահ կիւնէրի՝ ինճիլիճէկիտէն վէ իրթէսի կիւնէրի եիւզտէ պէշ զէմիմ գապուլ օլունճաղընտան, պունլարա թաւիպ օլանլարըն թէէմինաթ ագչէլերի իլէ պէրապէր Շէհիր Էմանէթի մէճլիսինէ կէլմէլերի իլան օլունուր։

4 շուպաթ 302

1—3

ԻԼԱՆ

ՇԷՀԻՐ ԷՄԱՆԷԹԻ

Կաղխանէլէր իչիւն սուրէթը միւնագասաբ եէրմի եէտի քեանունի սանի իչ եիւզ իրի թարիխնէտ իլան օլունան օն իքի պին թէնօ կաղքէմիւրիւնին գարարը գաթիսի իչպու շուպաթըն օնունճը սալը կիւնիւնէ թէէիրի իլի պէրապէր ֆէրասաը չարչէնպիհ կիւնիւ տախի եիւզտէ պէշ թէնզիլաթ գապուլ օլունճաղընտան թաւիպ օլանլարըն թէէմինաթ ագչէլերի իլէ Շէհիր Էմանէթի մէճլիսինէ կէլմէլերի իլան օլունուր։

4 շուպաթ 302

ԻԼԱՆ

ՊԱՊՐ ՍԷՐԱՄԲԷՐԻ

Նէրամիլէ էլպիսէ անպարընճա ֆէելի Զուաֆ թապուրը էֆիրաար իչիւն իմալ օլունճաղ ճաֆէ վէ ճէմիատան վէ բօթուրտան իպարէթի էլպիսէնին իմալիյէ իւճբէթի օթուզ սէօրթ պուչուգ դուրուչա թաւիպ էօհտէսինէ օլուպ չուպաթը բումինին օն պէչինճի բաղար կիւնիւնէ գատար պէէր կիւն միւնագասաբ պիլ իճրա մէգքիւր կիւնտէ գարարը գաթիսի վիրիլէճէկիւնտէն, իմալիյէսինէ թաւիպ վէ օն ալթընճը բաղար իրթէսի կիւնիւ եիւզտէ պէշ թէնզիլնէ բաղիպ պուլունարքն մագամը Սէրաաբէրի էվաղնմաթը ումումիյէ

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՕՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԵՒՍ ՄԷՐՔԸՆԹԱՑԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆԳԼ Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 5,978,946
ՀԱՍՍՅՈՒ 1885 ՏԱՐԻՈՅ 1,788,964

ՆՕՐԹՀԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆԳԼ Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,131,348
ՀԱՍՍՈՅՈՒ 1885 ՏԱՐԻՈՅ 898,072

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչև յարդ տուժած ընտանին 15,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆԳԼ Ոսկի 500,000 — **ՄԱՐԻԹԱՅՄ** — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ ԱՆԳԼ Ոսկի 120,597

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամադրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գօմիսիոն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ **ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ** Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

Պահանջել գործարանին Այս նշանը — Պահանջել գործարանին Այս նշանը

ԵԹԷ ԿԸ ՀԱՄԶԱՔ

ԱՌԷՔ ՄԻԱՅՆ

ԺԷՐՕՏԷԼԻ ԲԱՍԴԻՅԼՆԵՐՆ

ՆՈՐՎԷԿԻՈՅ ՄԱԲՈՒՐ ԽԱՅՆՂԱՆՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ

Որք շնչուելով եւ ուտուելով կը ներգործեն ընդդէմ Հարբուխի, Քոնշիդի, Դուսի, Շնչարգելութեան, Հայնի կերկերման, Խուչակատապի եւն։ Ամեն բժիշկը կը յանձնարարեն ԺԷՐՕՏԷԼԻ ԲԱՍԴԻՅԼՆԵՐՈՒ գործածութիւնն եւ կ'արգելուն գործածել խայծդանի այլեւայլ շաքարահամներն եւ բաղադրութիւններն որք թէ՛ վտանգաւոր եւ թէ՛ անազդեցիկ են։

ԺԷՐՕՏԷԼԻ ԲԱՍԴԻՅԼՆԵՐԸ անմիջապէս կը ներգործեն եւ բժշկական ուրիշ պատրաստութեանց բուժել չկրցածն ապահովապէս կը բուժեն։

ԺԷՐՕՏԷԼԻ Բասդիյլներուն ազդեցութիւնը Վ.ԱՅՐԿԵՆՆԱԿԱՆ է ջղային հազերու մէջ։

ԱՒԵԼԻ ԱԺԱՆ ԵՒ ԱՒԵԼԻ ԱԶԴՈՒ ԲԱՆ ՈՐԻՇ Ո ԵՒ Է ԴԵՂ

Լաւագոյնս հասկնալու համար ժէրոտէլի բասդիյլներու գերազանցութիւնն, ուշի ուշով կարդացէք հետեւեալ բժշկական դիտողութիւնները։

ԱՆՊԱՏԵՀՈՒԹԻՒՆՔ

Խայծդանի շատրաստութիւնս

1. ՄԱՐՄՈՂԱԿԱՆ ԽՈՂՈՎԱԿՆ, ուստից կ'ելնեն խայծդանի կարծր և անլուծելի զանազան հատիկներն որք բերանի մէջ չլուծուելով կ'ելնեն ստամոքսը կ'իջնան, առանց գոյն ինչ խայծդան հաղորդելու. նշանակեալ խողովակաց որոց սահմանեալ էին։

2. ԽՈՂՈՎԱԿԱԿՆ ԾԱՑՐԻՆՆ խայծդանի հատիկները կը մտնեն ստամոքսի մէջ և ջղոյն բեռնաւորելով շաքարով և ժէլատինի նիւթերով, յաւալ կը բերեն ստամոքսի անհանգստութիւններ։

3. ԱՂԻՒՆԵՐՈՒՆ մէջ կը շարունակեն այս հատիկներուն պատճառած անհանգստութիւնք և յաւալ կը բերեն Բորբոքում, Վէրք, Թիթ եւն. իրենց պարունակած ափիոնի, մորֆինի և այլոց պատճառաւ։

ԱՌՈՒԵՏՐԱԿԱՆ ԲԱՍԴԻՅԼՆԵՐ

ԺԷՐՕՏԷԼԻ Բասդիյլներուն գլխաւոր բաղադրութիւնքն

Ա. ՇՆԶԱՓՈՂԵՐուն մէջ ժէրոտէլի բասդիյլներու գլխաւորները մեծապէս կը ներգործեն իրենց առողջարար և կազդուրիչ յատկութեամբ, քանի որ կը շնչուին ու կը ծծուին։

Բ. ԹՈՔԵՐՈՒՆ մէջ մէն մի շընչաւորութեան կը հանդիպի ժէրոտէլի բասդիյլներու գլխաւորներն և բնականաբար տարածուելով անմիջապէս իր գործ կը դնեն իրենց փրկարար ազդեցութիւնք։

Բարիզի բժշկական ամենէն կարեւոր թերթն, կազէտ տէ Օրիթօ, այսպէս կը խօսի բասդիյլներուն վրայ։ «Ժ. ժէրոտէլ պարզ մի քիմիական է բասդիյլներու մտնելու համար շնչարգելու ամենէն նուրբ թելերուն մէջ, առանց պարունակելու վնասակար նիւթեր։ Այս պայմաններով, խայծդանին ազդեցութիւնն անդրան արագ է որ քանի մը բասդիյլներ կը բաւեն հազը դադրեցնելու։»

ԺԷՐՕՏԷԼԻ ԲԱՍԴԻՅԼՆԵՐ անհրաժեշտ են ամէն անոնց որք ձայներնին կը յոգնեցնեն, արձակ օդի մէջ կաչխատին կամ իրենց պարապմանց պատճառաւ ստիպուած են գոչել, գոռոցիներ կամ փոչիներ ուծել, ինչպէս Գործաւորք, Ջաղացպանք, Կառավարք, Երգիչք, Դերասանք, Ատենաբանք, Քարոզիչք, Փաստաբանք, Ուսուցիչք, Դատաւորակք, երկաթուղեաց Պաշտօնեայք եւն։

Տարին 100,000 է աւելի մարդիկ կը բժշկուին այս Բասդիյլներով եւ Պ. ժէրոտէլ 40,000 է աւելի շնորհակալեաց նամակ ունի։

ԺԷՐՕՏԷԼԻ Բասդիյլներն են խայծդանի միակ բասդիյլներն որք վարձատրուած են Փարիզու 1878ի Տիեզերական արուեստահանդիսի կողմէ, նախարարական որոշմամբ և ըստ խորհրդոյ Առողջապահական խորհրդոյ՝ փորձերու ենթարկուած են, և Ռուսիոյ մէջ թոյլատրեալ են կայսերական կառավարութեան կողմէ, ըստ հաւանութեան բժշկական խորհրդոյ։

Իւրաքանչիւր տուփ կը պարունակէ 72 Բասդիյլ, Ցոյցս և Մանրամասնութիւն գործածութեան եղանակի մասին։ — Պահանջել գործարանի նշանը

Ա. ԺԷՐՕՏԷԼ, դեղագործ ի Սէն-Մէնհուլ, (Ֆրանսա)

Կ. Պոլսոյ մէջ կեդրոնատեղիքն են Բանդուք եղբարք, Ն. Թէտորիտէս և Դեղագործական Մթերանոցն, 35, Մեծ փողոց Կալաթիայի։

ԿԵԱՆՔ, ԱՃՈՒՄՆ ԵՒ ԳԵՂ ՄԱԶԵՐՈՒ։

Մ Ի Լ Ր Ո Զ

ՄԱԶԵՐՈՒ ՄԻԿ ՀԱՏԻԿ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ

Իրապէս իրենց առջի թարմ գոյնին կը դարձուցանէ գունաթափ մազերը. Կը դադրեցուցանէ անոնց թափիլը. Կը մաքրէ գլուխը, կը վերջացուցանէ թեփը, ու մազերուն նոր կեանք, աճումն, փայլ ու գեղեցկութիւն կուտայ։

Կը վաճառուի երկու չափով մեծ շիշերու մէջ։

Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114 and 116, Southampton Row). Նոյնպէս Փարիզ ու Նիւ Եորք։

Կը գտնուի Ն. և Ժ. Դանդիւք եղբարց բրիտանական դեղարանն, Բերա, Մեծ փողոց. Իսմէնեան Գարաւանա, Անգլիական մթերանոց, Սիւքլէք Դալաքբըմ. և Իզմիտոր Լաֆանէլլա, 433, Բերա Մեծ փողոց։

ՆԻՒՕՍԻՏ, ԴԵՂԹԱՓ ԸՆԴԴԷՄ ԾԽԱԽՈՏԻ

ՆՈՐՎԷԿԵԱՆ ԻՒՂ

ԿԱՄ ՄՈՐԻՒ ԶԿԱՆ ՃՇՄԱՐԻՏ ԻՒՂ ՇԻՇԵՐՈՒ ՄԷՋ

Ն. ԹԷՈՖՈՐԻՏԷԻ

Այս ձկան իւղքան տարիէ հետէ կը յանձնարարուի մայրաքաղաքիս բժիշկներէն։ Այս առաջնակարգ պատրաստութիւն բազմաթիւ վկայագիրներ ստացած է, իբր ամենէն ազդեցիկն այն ամէն հիւանդութեանց մէջ յորս մորիւ ձկան իւղ գործածել հարկ է։

Մորիւ ձկան իւղը մեծաքանակ և փոքրաքանակ կը ծախուի շիշերով ի

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆՆ

Ն. ԹԷՈՖՈՐԻՏԷԻ

244, Բերայի Մեծ Փողոց, 244

Կալաթա-Սերայի ոստիկանատան դիմաց

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

Ծովային Հրդեհային և Ցամաքային ապահովութիւն

Մէջհմէտ Ալի բաշա խան, 2, Պոլիս

Սեփականատէր, Մ. ԹԻՒԼՊԷՆՏՃԵԱՆ եւ Կոմ., պատիւ ունին ծանուցանել վաճառականաց թէ Ընդհանուր Գործակալատար անուանուած են Մանհայմի Ռեասուրանս Մաբրդիմ Ընկերութեան։

Compagnie de Ré-Assurances Maritimes de Mannheim

Այս ընկերութիւն, Պայմանագրութեամբ հաստատուած կայուցած լինելով ծովային ապահովագրութեանց ուրիշ ընկերութեան մը հետ, ունի ընկերային միացեալ դրամագլուխ մը Ֆր. 15,000,000
Դրամագլուխ չմարաբերութեան հանուած 7,500,000
Պահեստի դրամագլուխ 775,000
Պահեստ առանձնաւոր վտանգներու և չվճարուած ապառաւոց համար 1,750,000

Ուրեմն, Մանհայմի Ռեասուրանս Մաբրդիմ Ընկերութիւնն ամէն երաշխաւորութիւն կ'ընծայէ ստիպեալով, առագաստանաւերով, երկաթուղիով եւ ներսեալ կամ արտասահմանեալ պարանոց ապահովագրութեան համար։

Ընկերութիւնը նաև մասնակից է «Արժէքից Ապահովագրութեան Միութեան» Union pour l'Assurance de Valeurs և հինգ ընկերութեանց համերաշխութեան ներքեւ,

որք 30,500,000 Ֆրանքի

գրամագլուխ մ'ունին, յանձն կ'առնու ապահովագրել ամէն տեսակ արժէք, արժէքներ, կարտն, պրանտաս, գոնարեղէն եւ, որք կը գրկուին թիթ առաքութեան և սուրհանդակաց միջոցաւ։

Այդ ընկերակցութիւնները կազմող ընկերութեանց անուանքն ապագրեալ են ապահովագրութեան մուրհակաց վրայ։

Կ. Պոլսոյ համար երաշխաւորեալ է Օսմանկայսերական Պանքան։

Ասոսիկ ընկերութեան ԴՐԱՄԱՏԵՒՐՑ անուանները.

Բարիզ	Գանդուսա մ'Լոնդոնի որ Բասի (Լանտան Էնտ Գասանդի Պէնքին և ընկ.
Լոնտան	(Հնդկասանի, Աւստրալիոյ և Զինաստանի Պանքա (Աւստրալական միացեալ Պանքա
Համբուրգ	Պէրլինի գերմանական Պանքա
Ամսդերտամ	Ամսդերտամի Պանքա
Ալիէրա	Ռուսական վարկի Պանքա
Լիէժ	Ընդհանուր Պանքա Լիէժի
Պրուսել	Ընդհանուր ընկերութիւն յօգուտ ազգային Շարասարութեան
Մանհայմ	Վարկի հանրական Պանքա
Պերլին	Ս. Պլայխրէօտր
Վիէննա	(Գրէտի Անդրատ (Աւստրական Պանքա Վիէննայի
Բեռնարդուրգ	Ժ. Լ. Կիւնցլուրգ
Գոբենհակ	Երկրագործական Պանքա Տանիմարքայի
Ջենովա	Բոտ. Հոպէր և ընկ.
Զմիւռնիա	Տը Գոնսէս եղբարք
Պուքրէշ	Լուսանիոյ Պանքա
Աթէնք	Հարստատուեստից վարկի Պանքա Յունաստանի

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալութեան գրասենեակը։ Պայմաններն և գներն յոյժ շահաւէտ։

Գլխաւոր-Խորհրդատու, Հ. Օպէռ, փորձագէտ Վէրիդասի ծովային գործոց գրասենեակին, Սարնիքը խան, 6, Կալաթա։

Ընդհանուր գործակատար

Մ. ԹԻՒԼՊԷՆՏՃԵԱՆ եւ ԿՈՒ

ԵՐԹԵԼԻԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒԹ

Ընդ դէմ Ռեգլոյ, Կ. Պոլսոյ և Օրեանոյ

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍՈՆ ՈՐՈՒԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոս
Ալպանս	2,000	Լէքանդրս	4,500
Անձէլս	3,000	Մարէնկս	4,500
Անկոս	1,300	Մարսիլիս	2,500
Գասասնս	3,500	Մէյրս	2,000
Գլասգոս	2,200	Նէլսս	2,000
Գլամս	2,000	Օմէնս	5,000
Գէլրս	2,600	Օրլանդս	3,000
Գալիքոս	2,500	Օրբանդս	1,500
Գամիս	2,400	Օդէս	2,000
Գրանտ	2,000	Սանթիկ	1,200
Գոսմ	2,700	Սալերնս	3,200
Տիրոս	2,500	Տասէր	1,700
Տամիս	1,800	Վէրդէ	2,800
Լարաչ	2,600	Փիրէոս	4,400
Տրանտ	2,600	Փիլատոս	3,200
Ֆալէրն	800	Ֆոյլ	3,000
Ֆիրս	1,700	Ֆոմնս	5,500
Ֆլամինկ	1,600	Ֆոմէս	3,500
Կարիէս	5,500	Պալերմս	4,000
Կիդանս	2,200	Սարֆս	2,000
Հոզլ	1,800	Մէլվիլ	2,000
Կրանս	2,200	Նորէնդս	4,300
Հանկս		Թասոս	1,200
Հէրս	2,000	Թ. Ռիվոլ	3,000
Հիսալկս	3,000	Թրէնտ	1,300
Հիւմբերդ	1,200	Թոլէսս	2,800
Ջիսս	2,300	Քասնդս	3,600
Քէլրս	2,600	Նէտոս	1600
Քոնքս	2,200	Զէպրա	3,000
Լէր	2,000	Զէրս	41,0

Թուղթս չոգենաւը, նաւապետ Մանոս, ընդհանուր վաճառքով Հալէն սատ Ֆ'սպասուի ամսոյս 21 ին։

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւններու համար

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ

ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՀԻԼՏ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալք
Թիւ 17–18, Քիւչիւք Միսէք
խան Ղալաթիա

514

ՕՏԱՆԻՍԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒԵԱՆ
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարդիկ և Բեռնք ուղղակի և արագ ուղեւորութեան

Նաւավարք, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՆՈՒԹԷ ԲԸՊՈՒ.
Թիւ 17–18 Քիւչիւք Միսէք
Մոհանէ փողոց, Թիւ 14

514

ՄԱՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԼԻԷԲԷՐԼԻ ԵՒ ՄԻՆԷՐՎԱՆԻ ՀԷԼ-ԲԱՆՔ
տրնոնաւ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Փանդարս	4200	Մարիա	3000
Հերա	4000	Սարիա	3000
Օսմանլի	4000	Նէրէիս	3000
Սեռոպրիս	3250	Ռեան	3000
Թիրա	3250	Լոգիա	800
Բարակաս	3250	Ոլիմպոս	800
Պարսօթիս	3250	Սէնիլ	700

Դիմել առ Թ. Թ. ՈՒՐԹՈՒ և ԸՆԿ.
Ուրթոլ խան
ՀԷՅՏԷ ՄԱՍ և ԸՆԿ
Թիւ 31, Ճէյմս Սթրիդ, Լիվրբուլ
516

ՍԻՆԿԷՐԻ

ՃՇՄԱՐԻՏ ԿԱՐԻ ՄԵՐԵՆԱՑՆԵՐը

Կը գտնուին միմիայն ի Պոլիս, Մահմուտ բաշա, 90,—ի կալաթա Կալանի խան, 2,—ի Բերա, Կալաթա Սէրայի դիմաց։

Ժ. ՆԻԷՏԼԻՆԿԷՐ

Վաճառման դիւրութիւն
Զգուշանալ կեղծերէն։

ԲԱԲԱԵԱՆԻ
ՇՈԳԵՆԱՒՕՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԼԻԷԲԷՐԼԻ, Մ'ԼԷՐՎԱՆԻ և Օրեանոյ ՀԷԼ-ԲԱՆՔ
կանոնաւորապէս բանել

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Ֆրէնա	3,000	Գէրգ
Աքիլլա	2,500	Ռոբէրտ
Արգանտինա	2,500	Քրուիքշանք
Լարգանտինա	2,500	Ռիչարտ
Մասէսոնիա	3,500	Մարէլ
Բոսնիայա	2,800	Ֆօթթրթիլ

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար։

Ամէն գիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալք
515

ՓԻԻՆԱՐՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒԹ
Այժմ ամէն տեսակ մ'ուղեւորք կը բանի Լիէբէրլի և Մէրվանի ՀԷԼ։

Ուղեւորք և ապրանք կ'ընդունուին Նիւ Եորքի, Պոսթոնի, և Միացեալ Նահանգաց ու Գանատայի ամէն կողմերուն համար։ Նամանաւանդ Համբուրգ, Ռուսիոյ, Բարիզի, Լոնտոնի, Կալասիոյ, Մանչէսթրի, Պրատֆորտի եւ եւ համար։

Ուղեւորաց համար ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուի։

Ամէն չոգենաւու մէջ կայ կին գործաւոր մը Ընկերութեան չոգենաւերը նշանաւոր հանդիսացած են իրենց հանգստաւէտութեամբ և կանոնաւորութեամբ։

Գործակատար ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈՒԼԻ
Թիւ 1 Քիւչիւք Հալի
փաշա խանի թ. Ղալաթա
511

ՖՐԷՏ. ԼԷՅՇԱՆՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒԹ
Ամէն կանոնաւորութեամբ կը բանի Լիէբէրլի և Աբերտիլլոյ ՀԷԼ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ա.Ամերիկա	2500	Գասասիան	3700
Ա.Լուսիան	2500	Գլասգիան	3700
Անասլուզեան	2500	Գլամիան	3700
Ա.Թէնեան	2500	Իսպերիան	3500
Արապիան	3700	Իսպերիան	3500
Գալվարիան	6000	Իսպերիան	3500
Գուլկարիան	6000	Լէսպիան	2200
Քասթիլեան	800	Լիվերպուլեան	2500
Սայրենեան	2000	Լիսպոն	800
Տուրոյ	700	Ամերիկայի	700
Էմիրէզեան	3700	Բերիան	3800
Ֆլորիան	3700	Վալենսիան	6800
Ֆալէրնիան	3700	Վիրջինեան	6800

Ուղեւորներու համար ամէն գիւրութիւն

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԵՏՈՒԱՐԴՈՍ ԼԱՖՈՆԹԻՆ
Գործակալ
Թիւ 34, 35, 36, Քիւչիւք Միսիրի խան, Ղալաթիա.
Նաւատեղեաց, Պարոնայք Ֆրէյտ, Լէյանա և ընկ. Լիվրբուլ
Գործակալներնիս
Կ. Գորիս, Իսուսարտ Լաֆոնդէն. Ճիսպալար, Գ. Գ. Քարվրը Նիլբաք Ալեքսանդրիա, Կ. Լ. Վահան և ընկ. Մալտա, Ս. Քամիլերի. Շերա, Ս. Մ. Մավրոկորտատոյ. Զմիւռնիա, Գ. Ուիդոլ և ընկ.
512

ՏԱՄՆ ՏԱՐՈՒԱՆ ԳՈՒԶՈՒԹԻՒՆ

ՄԻՋՈՑԱՍՈՊԱՆ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ
ՃՇՄԱՐԻՏ ՓՈՇԻ
Սեռեկաց եւ զգեստուց համար
Ա. ՄԱԼԱԳՈՂԼԻՔ
ի Սմիւռնէ (Դամլամիր)
Կեդրոնատեղի ի Կալատա, Մամ-Հանի Լոյտ խան, 2։

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԼՐԱԳՐՈՒ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ — ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

ԵՐԹԵԼԻԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՋԷ

Սկսեալ ի 1 Հոկտեմբեր (Ն. Տ.) 1886, մինչեւ ցնոր տնօրինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՋԷ

ԹՈՒՆԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱՆԹՄԲՈՑ

	4	6	8	2	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	42	44
	Առաւօտ												Իրիկուն									
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Գ. Պոլիս	6 45	6 44	7 12	7 45	8 9	8 40	9 10	9 44	10 20	10 48	11 22	11 50	1 30	2 1	2 54	3 41	4 9	4 42	5 11	5 39	5 55	6 37
Գում—գաբու	6 24	6 3	7 22	7 55	8 18	8 49	9 19	9 53	10 29	10 57	11 31	11 59	1 34	2 10	3 3	3 50	4 18	4 51	5 20	5 48	6 4	6 46
Եէնի—գաբու	6 28	6 57	7 26	...	...	8 53	9 23	...	10 33	11 1	11 35	12 3	1 43	2 14	3 7	3 54	4 22	4 55	5 24	5 52	...	6 50
Տաղուտ փաշա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Սամսթիա	6 34	7 3	7 32	...	...	8 59	9 29	...	10 39	11 7	11 41	12 9	1 49	2 20	3 13	4 ...	4 28	5 1	5 30	5 58	...	6 56
Եէտի—գաբուլ	6 38	7 7	7 38	8 5	8 26	9 4	9 32	10 4	10 43	11 10	11 45	12 12	1 52	2 24	3 17	4 4	4 31	5 6	5 33	6 1	6 13	7 1
Մարդիքիւղ	6 49	7 19	7 50	8 19	...	9 16	...	...	10 55	...	11 58	...	...	2 36	3 28	4 16	...	5 18	...	...	6 25	7 12
Ամ Մէնէֆանս	...	7 28	7 59	8 31	...	9 25	...	...	11 4	...	12 8	...	...	2 45	...	4 25	...	5 27	...	...	6 35	...
Քիւչիւք Չէք	...	...	...	8 40	...	...	...	...	...	...	12 16	...	...	...	...	...	...	...	...	...	6 43	...

ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՋԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒՆԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱՆԹՄԲՈՑ

	3	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	41	43	1
	Առաւօտ											Իրիկուն										
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Քիւչիւք Չէք	...	6 35	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	1 52	...	...	...	...	...	...	...	6 25	...
Ամ Մէնէֆանս	...	6 44	...	7 41	...	8 40	...	9 39	...	...	11 21	...	2 1	...	2 54	...	...	4 42	...	5 50	...	6 36
Մարդիքիւղ	6 25	6 54	7 27	7 54	...	8 50	...	9 49	...	...	11 31	...	2 11	...	3 4	3 51	...	4 52	...	6 ...	...	6 49
Եէտի—գաբուլ	6 38	7 6	7 39	8 3	8 34	9 4	9 38	10 4	10 14	11 16	11 44	1 24	2 23	2 48	3 16	4 3	4 36	5 5	5 38	6 12	6 31	7 3
Սամսթիա	6 42	7 10	7 43	8 7	8 38	9 8	9 42	...	10 18	11 20	11 48	1 28	2 27	2 52	3 20	4 7	4 40	5 9	...	6 46	6 35	...
Տաղուտ փաշա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Եէնի—գաբու	6 48	7 16	7 49	8 13	8 44	9 14	9 48	...	10 24	11 26	11 54	1 34	2 33	2 58	3 26	4 13	4 46	5 15	...	6 22	6 41	...
Գում—գաբու	6 52	7 20	7 53	8 17	8 48	9 18	9 52	10 10	10 28	11 30	11 58	1 38	2 37	3 2	3 39	4 17	4 50	5 19	5 47	6 26	6 45	7 12
Կ. Պոլիս	7 ...	7 28	8 1	8 25	8 56	9 26	10 ...	10 48	10 36	11 38	12 6	1 46	2 45	3 10	3 38	4 25	4 58	5 27	5 55	6 34	6 53	7 20

Փոքր ծրարներն անխտիր կ'ընդունուին ամէն կառաքմի մէջ, իսկ մեծ ծրարք Պոլսէն Պաքրի գիւղ կամ աւելի հեռի կայարանաց միջև. բանոյ կառաքաց մէջ միայն Թիւ 1 և 2 կառաքումներն ունին Ա. Բ. և Գ. կարգի վագոններ. միւս կառաքումներն ունին միայն Բ. և Գ. կարգի վագոններ։